

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELENIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre	--- ---	12 pengő
Félévre	--- ---	6 pengő
Negyedévre	--- ---	3 pengő

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ-UTCA 3

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*
Amen.

Az igazság útban van!

Az egész világ feszült érdeklődése mellett tárgyalja a népszövetség tanácsa a magyar-román birtokper, illetve a magyar kormány az azt követelését, hogy Románia, ha már a Macht geht vor Recht elve alapján formálisan elkobozta a magyar birtokosok birtokait, azokért legalább olyan kártalanítást fizessen, amely a birtokosokat a jog és igazság elve alapján minden jogállamban megilleti.

Ez az ügy már messze túlnötte magát azokon a kereteken, amelyek között két szomszédos állam konfliktusai mozogni szoktak, valósággal világra szóló erőpróbájává lett az Igazságnak és Hamiságnak, a jognak és jogtalanságnak és nem utolsó sorban magának a népszövetségnek is, amelynek most kell bebizonyítania, hogy merészeli-e valóban komolyan venni azokat a jelszavakat, amelyeknek létét köszönheti, vagy pedig, hogy távolról sincsen szándékában feltámasztani az Igazságot, amelyről azt állítják, hogy még Mátyás király halálakor belátta, hogy nincs mit keresnie az emberek között.

Mi nem kívánunk egyebet, mint hogy pártatlan bíróság elé vigyék az ügyünket, mert bizonyosak vagyunk benne, hogy ez már egyúttal ügyünk diadalát is fogja jelenteni. Természetes, hogy ugyanebből az okból viszont Románia kézzel-lábbal tiltakozik a döntőbíró ellen s azt szeretné, hogy ebben a perben is azok a protektorai mondják ki a döntő szót, akik őt, a jelentéktelen balkáni államot akkorára fujták fel, amekkora. Nem kétséges, hogy ezek a protektorok nem csinálnának nagy lelkiismereti kérdést abból, hogy ezuttal is úgy döntsenek, ahogy a mi ügyeinkben kilenc esztendeje mindig döntöttek.

Ez azonban ma már — hála Istennek — nehezen és mind nehezebben megy. Eddig mindig csak vádlottak voltunk, azok is olyanok, akiket sohasem hallgattak meg, hanem a másik fél vallomása alapján egyszerűen elítéltek s ítéletkihirdetésre is csak azért citálgattak, hogy tudunkra adják, mire vagyunk kötelezve és mennyit kell fizetnünk. Most már kezdünk egyenrangú felekké válni a világ ítélőszéke előtt, amelynek rosszakaratán vagy legalább is fagyos közönyén mégis csak keresztültör az igazság, amely nem engedi meg, hogy az emberi-

ség felett a gyűlölet sötétsége korlátlan hatalommal uralkodjék.

Most már kezd elérkezni az ideje annak, hogy magunk követeljük a világ ítélőszéke elé való állításunkat, mert most már nem csak az ellenségeinknek, hanem nekünk is vannak tanuink.

Rothermere lord volt az első, akinek bátorsága volt ahhoz, hogy ügyünk mellett tanuskodjék. Az a sokezer aláírás, amelyet neki a magyar nemzet átnyújtott, távolról sem fejezi ki azt, amit a nemzet vele szemben érez, azt a szeretetet és hálát, amelyet csak a jogtalanul üldözöttek képesek igazán átérezni. Azt az erőt, amelyet lapjainak óriási méretű publicitása jelent és amelyet ügyünk szolgálatába állított, most még talán nem is tudjuk kellőképpen értékelni, erre csak akkor leszünk majd képesek, ha hozzáfűzött reményeink valóra válnak. Törhetetlen hittel hisszük, hogy ez már nincsen olyan elérhetetlen távolságban, mint azt ellenségeink — meggyőződésük ellenére — feltüntetni szeretnék.

De azóta újabb tanúkat is szereztünk. Az egyház, a tudomány nemzetközi életének és szervezeteinek a legutóbbi időben több ízben volt találkozóhelye Magyarországon. Itt ült össze tanácskozássra a presbiterek internacionális egyesülete, itt tartották kongresszusukat a zoológusok és sejt kutatók, ide sereglettek össze megbeszélésre és tanulmányra a német gyermekorvosok s itt kezd meg konferenciáját a barlangkutatók tudós társasága. A tudományos életnek ilyen centrumaként szerepelni megtiszteltetés minden ország számára. A mi számunkra azonban többet jelentenek az elismerésnél. Azok, akik ezekre a komoly kongresszusokra nálunk összegyűltek, nem egyszerű globetrotterek, akik egyforma érdeklődéssel nézik a párisi Louvre kincseit és valamelyik spanyol falu kakasviadalát. Komoly és szavahihető tanuink ezek nekünk, akik a világ minden részén vallomást fognak tenni amellett, hogy a magyarság nem kipusztulásra való, önmagát kiélt és értéktelen nemzet, hanem az emberiség egyetemleges kulturájának olyan tényezője, amelyet éppen az emberiség kulturája érdekében meg kell menteni. Ilyen tényekkel szemben szomszédaink erőfeszítéseinek nyugodtan nézhetünk elébe.

Tudjuk, hogy bajtársaink között is sokan vannak, akiket a magyar-román birtokper kimenetele egyénileg is érdekel, éppen ezért közöltük annak idején is az igények bejelentésére vonatkozó felhívásunkat. Lehet, hogy még sokan el fogunk bukni a tövises úton, mégis bizakodó örömmel kiáltjuk a világba: az Igazság útban van Magyarországon felé!

Gondolatok a legénységi oktatás és kiképzés reformjához.

Irta: PINCZÉS ZOLTÁN százados.

(Folytatás.)

Hasonlóan történe a lovas ujoncok kiképzése is azzal a különbséggel, hogy ezeknek a katonai kiképzésére nem egy, hanem két esztendő kell fordítani, így tehát ezek a három évből nem két, hanem csak egy évet töltenének az örsön. Éppen azért, mert a lovas ujoncok kiképzése több időbe és nagyobb költségbe kerül, azokat már eleve olyan önként jelentkezőkből kell venni, akik a csendőrséget életpályájuknak választották s eleve kötelezik magukat arra, hogy a három év leteltével a testületben tovább fognak szolgálni.

Alapul véve 1200 főnyi lovas létszámot, kb.: 300 főre tehetjük azt a legénységet, amelynek feltétlenül hivatásosnak kell lennie (örsparancsnokok, segédoktatók, segédmunkások stb.) Fennmarad tehát az örsök állományára 900 fő, ennek kb. fele, 400 fő sorozott legénység lenne, az évi ujoncszükséglet tehát kb. 135 fő. Alosztályonként 65—70 ujoncot számítva katonai kiképzésükhöz 4 lovasalosztályra volna állandóan szükség. A lovasok kiképzését két lovas tanosztály végezné.

A gyalog pótcsendőrök a harmadik szolgálati évben jelentkeznének továbbszolgálatra. Ez a rend-

szer a testület szempontjából előnyösebb lenne, mint a mai; a pótcsendőrök előtt a csendőrségi szolgálat már nem volna ismeretlen; mindenki tudná, mire vállalkozik s módjában lenne a vállalandó kötelezettséget alaposan megfontolni. Éppen ezért a három év után vállalandó szolgálati kötelezettséget hat évben lehetne megállapítani azzal a feltétellel, hogy a végleges felvétel csak az elméleti vizsga letétele után történhetik meg. Annak, aki a csendőrséget valóban és komolyan életpályának választotta, egészen mintegy, hogy három vagy hat évre kötelezi-e magát; olyanokra pedig, akik a testületben csak átmeneti elhelyezkedést keresnek, nincsen szükségünk. A hat év letelte után mindenkinek a belátására bíztnék, hogy tovább akar-e szolgálni vagy sem; a kötelezők évenkénti megújításának nincsen értelme; hat havi felmondás mellett a kilépést bármikor meg lehetne engedni. Erre a hat hónapra is inkább gondolkodási idő gyanánt lenne szükség, nehogy valaki elhamarkodottan, pillanatnyi befolyások hatása alatt hagyja itt a testületet és veszítse el addigi szolgálati éveit.

A hivatásos (gyalog és lovas) legénység létszámát 7000 főre és egy csendőr átlagos szolgálati idejét 10 évre téve az évi szükséglet 700 jelentkező lenne, vagyis körülbelül a fele a szabadságolásra kerülő pótcsendőröknek. Lehet, hogy a pótcsendőrök fele nem mindig fog továbbszolgálatra jelent-

Falusi film.

*Falu. Vasárnap. Alkony. Korcsmaszag.
Hangos legényhad... Pajkos lányserég...
Nótát nyekergő, pár füstös gyerek...
Virágos kedv... tánc... kurjantós szavak...*

*Keringő párok: hetykék, délcegek...
Fehér láb — ringó rokolyák alatt —
Lopott csók... Virtus... Villámos harag...
Turán dac... Összevillanó szemek...*

*Fokos. Bot, Bicska... Öklelő karok...
Kibuggyanó vér... Hörgő sóhajok...
Kergült embernyáj... Összevisszaság...*

*Hajnal... Szitálva szállingó aranypor...
Asszonyisikoly... Csönd... Korcsmafüstön át
Megesillanó jel: tündöklő kakastoll...*

Vályi Nagy Géza.

Jönnek a csendőrök.

Irta: BEÓTHY KÁLMÁN százados.

Arra Nagyrét felé egyszerre csak elszíntelenedett a világos-kék mennybolt. Észrevétlen, alattomban. Alig egy tenyérryire, de mikor Kún Bálint öreg bojtár újból visszafordult feléje, már szétterült, mint egy ponyva s közepén hamuszín, szürke folt szakadozott.

Szerte a földeken izzadt, barnult emberek küzdtek az aratással, szedték, gyűjtötték — a kenyeret. Napok óta mozdulatlan volt a levegő s a nap égetett. Az árnyék enyhét nem adott s a Szilas-patakban megrepesztett a part. A mederben itt-ott még villogott egy csöppnyi víz, amelyen seregestül civódtak a falu libái. A kutak ostroma már-már rövid lett s csak az egyetlen forrás tiszta patakokskája a hegyoldalon, esőgedezett, csevegett frissen, sietve, jókedvűen a mohos fák között.

Tíz-szónyi idő alatt ott messze a hamuszín folt elnyult és feketedni kezdett. Megmozdul itt-ott egy fűszál s a fecskék lejjebb szálltak a mező fölött. Sóhaj szállt a verejtékezőktől: eső lesz, hál' Isten... „De

csúnya lesz“ — vélte Kopasz Máté, az urasági igás — a rakodásnál. „Magja lesz“ — tódított hozzá kisvártatva, mire a tikkadt, elernyedtt rakodók, kocsisok, még az ispán úr is körüljártak szemükkel, ameddig a dombok-hegyek engedtek. A barmok is feltartották orrukat s az odacsapódó enyhült levegőből mélyet húztak, majd dühösen verték magukról a teméntelen legyet.

Mozgás kélt messze, csak alig gyengén és már szellő járt a kasza, sarló előtt, már suttogott a búza s a nehéz kalászkok aranyló, gyönyörű tengere megmozdult. A Porpáczy-kúria felett víg lendülettel keringelt a galambserég s az udvaron, — mint egy vásárban, kárált, kiabált, hangoskodott a rengeteg baromfi. A nyomasztó, fülledt levegőt elnyomta onnan északról az üdítő enyhület, amelyik ott messze már fekete, haragos fellegekbe sűrűsödött. Itt-ott villant, rámorodult valami s fent az oldalban az öreg tölgyesben is suttogás kélt...

A szedres felől most ereszkedett le két csendőr: Névtelen tiszthelyettes és Bárki csendőr. Nyugodtan közeledtek a község felé, haza. „Már megázunk“, — szólt Névtelen, járőrtársához. „Sehol egy fedél. Fa alatt meg nem jó. Az ember testében sok a vonzóerő és a fa alatt még jobban éri a villám. Hát csak szépen menjünk. Külömben is: ha fedél alatt vagyunk, ott is elérhet az Isten, ha úgy van megírva. Igaz... jó volna, most volna jó a vállagallér... Tudja, mi az? Mi volt az?... Nos, hát egy olyan ruhadarab jó békevilágban, amelyiken jég, vihar, zápor nem fogott. Soha. Nem ám, mint ez a mai ruha. Egy kis vizet kap, vége. Száráthatja a konyhán félnapig... Aztán tudja-e, mért nincs most olyan? Nincs pénz!...

Nincs pénze a magyarnak, mert máshonnan veszszük súlyos pénzekért még a sót is, a fát is, a posztót is, meg a vasat is, meg majd mindent. Hát erre már nem futja... Volt, tudhatja, mindenünk... Lássa, most oszt' olyanok leszünk ám, — nézzem csak!... Tyűh, itt csúnya világ lesz!... Még jég is van benne! Látja ott Kereki felett azt a sárgás-fehéres részt a felhők szélén?... Na, abba' a' van! — Itt van, már kezdi! — s azzal Névtelen tiszthelyettes a zubbonyán végigcsúszott föltiára mutatott.

Ott Kereki előtt végighasadt a felleglánc s belőle láng röppent el hosszan, cikázva. Nyomában hatalmas dübörgés, dőrej s még el sem halt, már másik követte.

kezni, ebben az esetben még mindig mód van rá, hogy a még szükséges 1—200 fő a honvédség gyalogságának vagy lovasságának a tartalékából 2 évi próbaszolgálatra felvétessék. Ezek a próbaesendőrök az első évet az örsökön, a másodikat pedig a továbbszolgálatra jelentkezett pótesendőrökkel együtt elméleti kiképzés alatt töltik.

A három évi kötelező szolgálat letelte után a továbbszolgálatra jelentkező pótesendőrök az elméleti iskolába kerülnek. Ezekkel az elméleti iskolákkal szemben már nagyobb követelményeket lehetne támasztani, mint a jelenlegi próbaesendőri elméleti tanfolyamokkal szemben, mert hiszen a hallgatók mögött már három (csak kivételesen egy) évi csendőrségi szolgálat állana, alkalom volt őket a másodcsendőri szolgálatban kiképezni és kipróbálni, az elméleti iskolában tehát őket már nem másodcsendőrökké, hanem járőrvezetőkkel lehetne kiképezni. A gyakorlati ismeretek esetleges fogyatékosága az elméleti kiképzést nem gátolja; a gyakorlatot később az örsön tökéletesíteni lehet. Ma sem ritkaság, hogy 2—3 éves csendőroket járőrvezetőkkel kell alkalmazni. A több követelményre való tekintettel ennek az elméleti tanfolyamnak a tartamát tíz hónapban kellene megállapítani.

Természetes, hogy ennek a tíz hónapnak teljes egészében csak a csendőrségi szakkiképzés érdekeit kellene szolgálnia, mert ez a tanfolyam vetné meg

az illető esendőr minden későbbi csendőrségi szakképzésének és tudásának az alapjait. Alosztályonként (két csoportra tagozva) 70 hallgatót számítva az elméleti tanfolyamok 10 alosztályt vennének állandóan igénybe.

A kizárólagos csendőrségi szaktanfolyamokon kívül ezeken a tanfolyamokon csak a magyar nyelvtant és helyesírást, némi számtant, szociálpolitikai alapismereteket, a katonai büntetőtörvényt és a csendőr személyét érintő terjedelemben a katonai bűnvádi perrendtartást kellene oktatni, egyebet nem. Az általános ismeretek körébe tartozó elvont tantárgyak (földrajz, történelem stb.) alapos és eredményes oktatására idő nincs, valódi eredményre való kilátás nélkül pedig kár az amúgyis terjedelmes tananyagot ezekkel az első-sorban fontos szakkiképzés rovására növelni. Arra, hogy ezeknek az elvont tárgyaknak az oktatását miként képzelném, majd az örsökön való oktatás tárgyalásánál fogok reá térni.

Nem célo, hogy az ezeken a tanfolyamokon oktatandó tananyagot csak vázlat szerűen is körvonalazzam, mert ez már részletkérdés és mert az utasítások, szabályzatok és főleg a törvények változásával időnkint a tananyagoknak is változnia kell, csupán annyit óhajtok általánosságban megjegyezni, hogy a tananyag öleljen fel mindent, amire a csendőrnek mint járőrvezetőnek a gyakorlati

A feléledt, meleget-verő fellegek-nyomta szél egymásnak verte a csemeték fejét, felborzolta a cserjést, meglódította a tölgyek karjait s vad iramban nyargalt fent a fellegekkel morgás, dörgés, villámlások között.

Lent a községben becsukódtak ablakok, ajtók, bújt a jószág, baromfi s aztán az ember, míg kint a mezőn a szekerek alja, kazlak, kereszttek teltek meg — menekülőkkel.

Az első csöpp után hirtelen hideg kövér szemekben esni kezdett. Szaporán, sűrűn s a földről az első pillanatban felverte a port szürke gomolyagban. A szél szétszórta nyomban s új felleget hasított fel borzalmas erejével. A zápor erősödött s becsapott oldalról mindent. Fent éleset esattant, dörgött s kint a kárámban a barmok egymáshoz dugták a fejüket, míg hátukon végig vágott, esapott a fergeg.

A szél aztán kedvre kerekedett, makramcos, szilaj legény lett. Már esztét veszthette és a lezúduló vízlepedőket összekapta, egymáshoz esapta, megsodorta és visszavágta s a köves nagy úton a hazatartó, megvakott kocsikról leszedte a kővéket s a végén a kocsit a megvadult állatok egy árokba vágta. A szél felordított örömeiben, felkapott egy kévét a sárból, megforgatta a víztükrös út felett s egy új rohammal szét tépve azt, beletaposta az árokba. Onnan elrohant, magával ragadva a szaladó felleget, fején a fergeges ég. útján az útmutatató villámok... Maga előtt menekülőket, vagyonokat vert a földre és a maga-mögött látott pusztulásra belekapott a táviró drótokba, megrázta bőszült erővel azokat s utána kárörvendve diadalmasan kacagott fel.

Aztán megrázkódott, halálos esend lett pillanatra, majd bűgva, ujjongva, jagatva, újra felvágódott fekete fellegtakarójáig, azt végighasogatta mérföldes karjaival s onnan visszazuhant csupa vízporzás jelezte úton a cserényhez. Annak oldalából kicsavart egy ákacot, azt megsodorta, megfürdette a bömbőlő viharban s úgy vágta be a barmok közé, hogy azok riadtan szaladtak szét irtózatoss félelmükben, végigordítva a mezőt, völgyet...

Öreg Kún Bálint vízfényes-fekete, szemébeesett kalapja alól tehetetlenül mézte elszeledt gulyáját, míg őt is neki nem vágta a vihar az itatóvályúnak, mely alatt meghúzta volt magát... A menekülő gulyába

pedig hullott a esapás és nyomában végigvert tarlót, búzát, házat s utakat a jég s végigdörömbölt erdőn, házakon, állaton és szíveken — az Isten...

A tölgyek alatt az oldalban ezer kis forrás fakadt a földből s a község felé sietett, rohant. S ezer kis patakból lejjebb már száz lett, de tízszeres erővel és vízzel és már galyakat, tépett füvet lóbált a hátán. Mire a régi malom tájára ért, már csak tíz patak maradt, de azok már kőveket sodortak hideg méhükben, kiszakgatták a fiatal bokrot, ahogy a község szélső házában belecsapódtak a Szilas-patakba, amelyik pedig már harsog, dübörög s veri a partot, mint a korbács. Sárga és szennyes és ahogy a tíz kis patak táplálja, növeli, tolja, megbőszül s neki-nekivág a hídnak ott a Felső-szegi utcán, a templom táján.

Aztán... a másik oldalról megint fodros, nyugtalan patakocskák indulnak s a kőkényesnél más vizekkel esapnak össze, hogy egymásba fonódva rohanjanak ki kerteknek, udvaroknak és kerítéseken át valahol az utcákra, valahol a Szilasba, amelyikből ezer kis tornyocska vágódik fel s hull vissza a jéggolyók után...

Zuhog szakadatlan és szerte a tájon víz fekszik a laposokban és nő a víz gödrökben, árokban, udvarokban... Bömbölve vágta a szél, akadályt nem ismer és megtépázott a háztetőt, szakadt a sövény, a kerítés, nyikorog, — ahol még áll — a kútostor és kint a tarlón a kereszttek össze-vissza, szanaszét, mint csata után a halottak... Üvölt, sir a vihar s a rettentő, mélyölő fellegekből világít pusztító útjára — a mennykő...

Az utcán, utcákon át a Szilas felé keresgél minden ár s mire odajutnak, az visszafordul velük s a templomdomb alatt már libák, tyúkok esapódnak itt-ott a felszínre mozdulatlan, fulladtan. Itt a templomnál elhal a sodrás zaja, a kereszt mellé a esúson — bevág a Harag, meglódul a harang tőle és a cigánysoron felkapja szurtos, egy-inges magzatát az anya, aszott mellén keresztet rajzoltat a félelem s utána mégis átkozva fenyegeti meg fedelét-vesztett, fergeg-tarolta viskójából az eget, ő, a nyomorult ember!... Ráncos arcán végigtolylik az eső — vagy a könnyek?

Menekülne — hová? Körülötte a vályogvískók sora bedőlten, kopaszon, vízzel telve, az ár rohan a küszöbön át s az asszony rémes sikoltással nekivág... Hová?...

szolgálatban valóban szüksége van, de ennél aztán ne legyen benne több egy betűvel sem. Egészen felesleges és hiábavaló lenne a szellemi munkához amugyis nehezen hozzászokó agyakat olyan elméletekkel terhelni, amelyet a hallgató egy félév alatt úgyszólván elfelejt, mert nincs alkalma arra, hogy azokat a gyakorlati szolgálatban való alkalmazás által magának megtartsa.

A tíz hónap elteltével a hallgatók vizsgát tennének. Akik a vizsgán megfelelnek, azok véglegesítve lennének és megkapják a „csendőr“-i rendfokozatot, a meg nem felelteket a szolgálat alól felmentenék és visszahelyeznék a csendőrség vagy a honvédség tartalékába, aszerint, hogy honnan származnak.

Néhány szóval ki akarok itt térni a próbacsendőrök jelenlegi kiképzési rendszerére is.

Amennyire én véleményt alkothatok magamnak azt hiszem, hogy a tapasztalatok szerint a jelenlegi egy évi ujonckiképzés (tekintve, hogy a próbacsendőröket egyelőre csak járőrtársakká kell kiképezni) a mai viszonyok között elegendő. Nem tudom azonban, hogy vajjon célszerű-e a két kiképzést egymástól ilyen élesen elkülöníteni és nem volna-e praktikusabb a kettőt egyszerre, jobban mondva párhuzamosan végezni.

Az ujonckiképzés az ujoncot inkább fizikailag terheli, szellemileg kevésbé, mert aránylag kevés

Félkézzel még támasztja magát a viskó falának, a másikkal magához öleli már csupa-víz ordító gyerekeit, amelyik, mikor a villám újból lecsattan valahol, rekedt kiáltással fonódik anyjára. Az ellép a viskó mellől tétozva, lábai előtt rémülten nézi a zúgó, agyagszínű árt, még keveset egyensúlyoz, majd elvágódik sikoltva bele a rohanó vízbe. Gyermeké kicsapódott karjából s úgy hull le ő is kapkodva szegény . . .

Hol az embere? . . . Nyomor-életének megosztója? Hol van a másik, ott, abból a putriból? Meg nagy, kamasz fia? Merre van itt, ilyenkor a segítség, a férfi? Hiába itt a kiáltó szó? Ki van a talpán, ki a bátor itt? Szíve — maradt még valakinek? . . .

. . . Fent a templom-sorról csúszkálva, bukdaesolva szalad egymás után négy-öt ember. Férfiak. Egyenruhájuk faeserő víz, arcukba ver a vihar, zápor, kezükben fegyver s a szívükben — az eskü . . .

Jönnek a csendőrök . . . Jön Névtelen tiszthelyettes, Bárki csendőr meg a többiek . . .

Hát ki van széles a határban más most kint a vesztő fergegben, mint ezek az emberek? Ki nem félti e viharral szemben féregnyi életét? Ki van mindenütt legelő a vészedelemben? Ki az, kik azok, akik nem törődnek élettel, otthonnal, egészséggel, — a sajátjával, ha más kér, sír, jajgat, bajban van és küzd a kétért?!

Jönnek a csendőrök . . .

Még tépik, verik egymást a lángszallagos fellegek, de már túl a községen s arra Nagyrét felől világosság kél vékony csikban . . . A Szilas csak úgy bömböl s hányja tajtékos forgatagjait, ahonnan az a négy-öt ember életüket verekszik vissza a kegyetlen haragú egektől . . .

Aztán másnap apró betűs hír közli az ujságban, — nem is mindegyikben: „ . . . s az ítéletidő borzalmas pusztításaiban az ottani csendőrség emberfeletti küzdelemben négy embert mentett ki a hegyekből alázuhanó víztömeggel óriásira dagadt Szilas-patakból.“ Semmi több . . .

Nem is kell több. Ami onnan elmaradt, azt megadja a közönség apraja-nagyja, véne, fiatala, mikor messziről megsüvegeli büszke tekintettel azt a hallgatag, magabizó „falujabeli“, derék négy-öt csendőrt . . .

elmélettel jár, inkább gyakorlati ügyességeket feltevez, amelyet az értelmes ujonge aránylag könnyen sajátít el. A kivonulás a szellemét nem fárasztja, sőt felüdíti, mert mindaz, amit ott lát és hall, az ő értelmi fokához van mérve, kézzelfogható és könnyen érthető. Úgyes oktató mellett az ujoncok szívesen vesznek részt a kiképzésben, ambiciójuk, hogy egymást felülmúlják az ügyességben s a jó oktató mindig talál módot rá, hogy a kiképzésnek olyan formát adjon, amely felkelti és fenn tartja az érdeklődést.

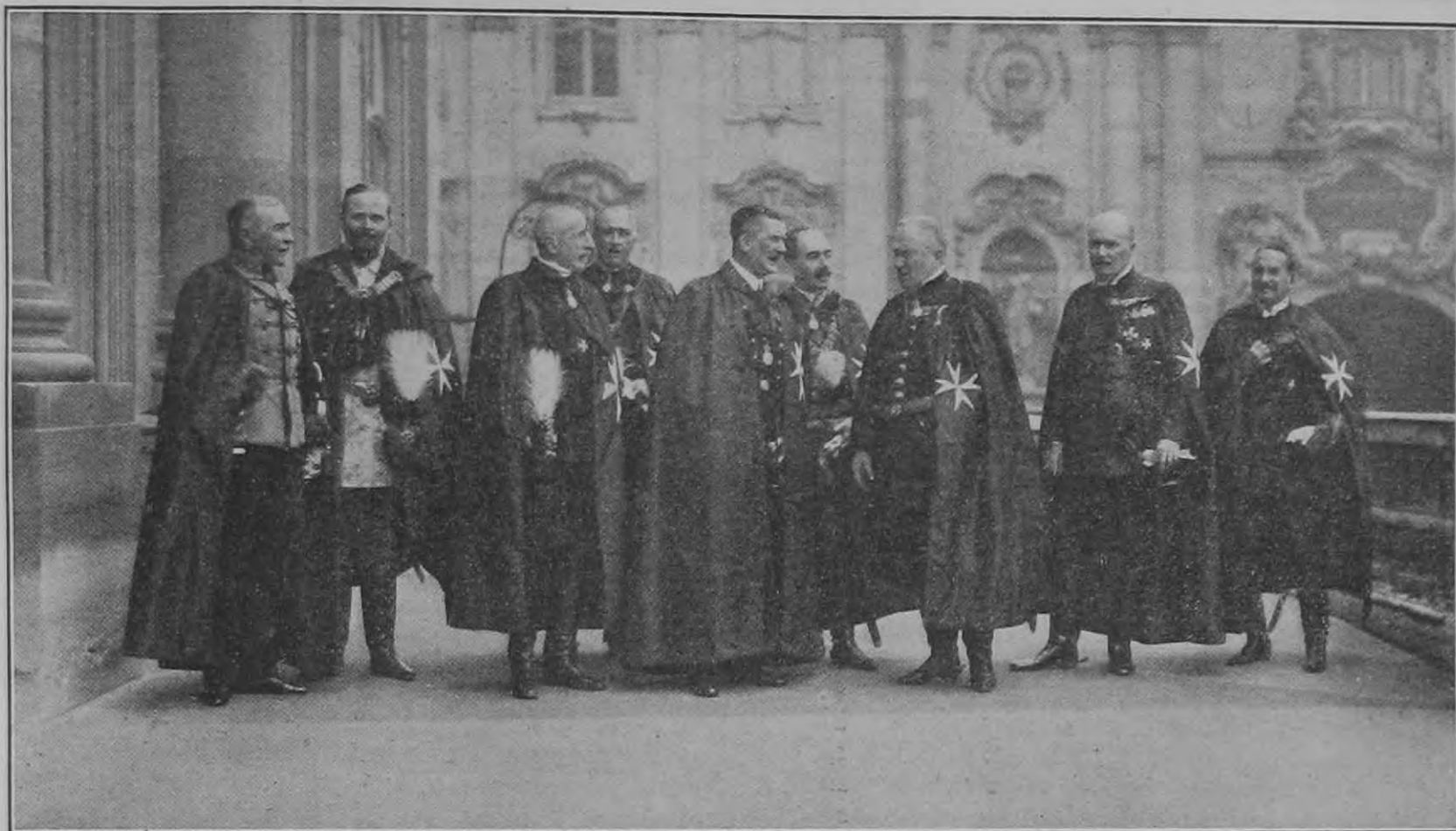
Ezzel szemben az elméleti tanulás már nagy munkát jelent a próbacsendőröknek. Szellemi munkával nem foglalkozó szántóvető ember szívesebben felszánt egy hold földet, mint hogy egy levelet megírjon. A próbacsendőr memóriája is eleinte bizony nehezen működik, egy-egy paragrafus megtanulása nagyobb szellemi munkát jelent a számára, mint egy szellemileg trenirozott embernél tíz-húsz oldalnak a betanulása. És a hat hónap alatt nincs, mert nem lehet pihenés; az idő rövid, az anyag pedig aránylag nagy. Minden átmenet nélkül, máror-holnapra kerül a próbacsendőr a szinte teljes szellemi tétlenségéből a legintenzívebb szellemi munkába, hasonlóan ahhoz, aki életében sohasem vágott fát és aztán egyszerre öt öl fa felvágására vállalkozik. A hirtelen átmenet elijesztően hat és erősen csökkenti az önbizalmat. A legteljesebb dicséret illeti derék próbacsendőreinket, mert a szellemi gyakorlat hiányát lankadatlan szorgalommal pótolják s kötelességüknek a legszebben megfelelnek; vizsgáikon valóban mintaszerű haladásról tesznek tanúságot. De én arra gondolok: vajjon nem lehetne-e az aránylag könnyebb munkát a nehezebbel váltakoztatni, nem lehetne-e az elméleti kiképzést mondjuk már az ujonckiképzés második felében megkezdeni s azt nem hat hónap alatt, hanem egy év alatt befejezni úgy, hogy a hét bizonyos napjait katonai, más napjait pedig elméleti kiképzésre fordítanák. A szellemi munkában kifáradt agy egy-két napi pihenést, felüdülést nyerne a kivonulásban, viszont a tanteremben a gyakorlat fáradalmait lehetne kipihenni. Ezenkívül azt hiszem, hogy a szép és esős napokat is könnyebben lehetne a kiképzés szempontjából kihasználni, ha bizonyos mértékben az iskolaparancsnokra is lenne bízva, hogy ma katonai vagy elméleti kiképzéssel foglalkozzék-e?

Természetes, hogy az elméleti kiképzést nem lehet addig megkezdeni, amíg az ujoncok az örsön bármilyen rövid ideig gyakorlati szolgálatot nem teljesítettek. Az általam említett esetben tehát az ujoncokat nem egy év, hanem hat hónap elteltével lehetne két hónapra az örsökre kihelyezni; az iskolába való visszamenetelük után folytatódna a katonai kiképzés és megkezdődne azzal párhuzamosan az elméleti. Én ezt nem tartanám lehetetlennek: hat hónap alatt az ujonge katonailag már annyira ki van képezve, hogy a puskát a kezébe lehet adni és szükségéből járőrtársnak is lehet alkalmazni.

A próbacsendőrök elméleti kiképzésének módszere tekintetében eltérők a vélemények.

Amint már említettem, a próbacsendőrökre nézve az elméleti tanulás aránylag nagy szellemi megterhelést jelent. Ezt a megterhelést azonban nem csak maga a tény okozza, hogy tanulnia kell, hanem, hogy maga a megtanulandó tananyag is

A Johannita-rend lovagjai szeptember 6-án átnyújtották Kormányzó Úr Öfömméltóságának a rend jelvényeit. Öfömméltósága a rend lovagjaival beszélget.

teljességgel újszerű előtte. Mindaz, amit meg kell tanulnia, teljesen kívül áll az ő eddigi nemcsak fogalomkörén, hanem szóbőségén is; nemcsak új szavakkal, hanem ezek révén olyan új, idegen fogalmakkal kell megismerkednie, amelyeknek felfogására és megértésére addigi ismereteiben nem talál alapot. A gyermek könnyen, játszva tanul, nemcsak azért, mert szellemileg friss, hanem azért is, mert a tanulást olyan fogalmakon kezdi, amelyeket mind jól ismer, a kutyán, macskán, karikán stb. és csak fokozatosan halad felfelé a fogalmak skáláján. A próbacsendőr fogalomkörét az élet kiterjesztette ugyan, de még mindig nem annyira, hogy pl. elvont jogi fogalmakat megérteni és egymástól megkülönböztetni tudjon, hogy az egyes deliktumok közötti finom nüanszokat felismerje, hogy erkölcsi tulajdonságok tartalmával tisztába jöjjön, meg tudja magyarázni, hogy pl. mi a közbiztonság és az állambiztonság stb. stb.

Ezért nem képes mindenik próbacsendőr arra, hogy valamit, amit elolvasott vagy megtanult „a saját szavaival“ visszaadjon, mert ha a fogalommal magával úgy-ahogy tisztába is jönne, hiányzik a szóbősége ahhoz, hogy annak kifejezésére azonos értelmű más kifejezéseket találjon, más gondolatmenetet és mondatfűzést alkalmazzon, mint amilyet a könyvben olvasott. Ehhez már egy bizonyos szellemi gyakorlatra van szükség, annak megszerzésére pedig hat hónap túlságosan kevés.

Arra mindenesetre törekedni kell, hogy a próbacsendőr azokat az egyszerűbb dolgokat, amiket tanul, meg is értse, de az egész anyag tökéletes megértésére való legtöbbször amúgyis csak meddő idővesztéssel járó törekvés helyett több reális hasznot várnék az anyag szó szerinti betanultatásától.

Mindenki tapasztalhatta önmagán, hogy amit egyszer akár gyermekkorában is szó szerint megtanult, azt soha életében el nem felejt, míg a csak „tartalmilag“ megtanultak nagy része legalább is részleteiben aránylag hamarosan feledésbe megy. Az, amit a próbacsendőr az első elméleti kiképzés alatt tanul, a csendőrségi szakismereteknek olyan ábécéje, amelyre egész csendőrségi szolgálati ideje alatt szüksége lesz, egyáltalában nem végez tehát hiábavaló munkát, ha azt szó szerint megtanulja. Ez különben sokkal könnyebben is megy neki, mint a tartalmilag való tanulás, mert ez a szellemi munkának inkább csak a technikája.

Arra aztán, amire a hat havi elméleti kiképzés alatt nincsen idő, t. i. a megtanultak feldolgozására, megértésére, az őrsparancsnok hivatott. Az iskolából az őrsre kikérült próbacsendőr és fiatal esendőr kezd mindazzal, amit az iskolában tanult, a gyakorlatban találkozni. Amit az iskolában hiába próbáltak neki magyarázni, arra most kezd magától is reájönni. Az őrsparancsnok pedig az oktatások során előszedegeti a csendőr fejéből mindazt, amit az iskolában értelem nélkül bema-golt, először a szavakat, aztán a mondatokat s így tovább. Az értelmetlen szavak kezdenek értelmet kapni, az értelem világosodik s a gépiesen hadart szavakat lassan-lassan pótolni kezdik a „saját“ szavak. Ehhez azonban idő kell. Egy, két esztendő, néha még több is.

Igaz, hogy szó szerint való tanulást mindenféle iskolában üldözik. Ez természetes is, mert az iskolákban a már egyszer tanultakra nem lehet újra visszatérni. Ott mindenkinek azonnal meg kell értenie az anyagot, mert különben nem lehet továbbmenni. Hiszen az ideális nálunk is ez volna, csak hogy mi nem fordíthatunk esztendőket az elméleti

kiképzésre, jobban mondva az általános intelligenciát fejlesztő előkészítő oktatásra, nekünk rövid idő alatt sokat kell végeznünk. Egyébként az iskolákban is azt, amiről azt akarják, hogy a tanuló jól megjegyezze magának és soha el ne felejtse, szószerint tanultatják, sőt a könnyebb megtanulhatóság kedvéért még versbe is foglalják. A latin prepozíciók: „Ante, apud . . .“ versecskékét bizonyára senki sem felejtette még el; éppen így nem felejtje el még szakasparancsnok korában sem a Szut. vagy Btk. paragrafusát az a próbacsendőr, aki azt egyszer szószerint betanulta.

Különbség egyébként nincs a lényegben, csak az időben. Az anyagot mindenképpen tudni fogja, szószerint is, értelmileg is, csak hogy nem hat hónap, hanem egy-két év alatt.

Amint már említettem, a levizsgázott és véglegesített csendőrök szolgálatteljesítés végett az őrsökre kerülnének ki. Ezzel most már a csendőrségi oktatás és kiképzés fontos fejezetéhez, az őrsön való oktatáshoz érkeztünk el. Ezt egy kis számítás-sal kell kezdenem.

A háború előtt és után az őrsök számára kiadott napirendek napi 4—5 órai foglalkozást írtak elő. Hogy a számításom minél realisabb legyen, csak a délelőtti előírva volt három órát veszem figyelembe, a délutáni foglalkozást nem, mert az legtöbbszörre ugyanis csak írásbeli és számtani feladatok kidolgozásával, egyezményes jelek rajzolásával, parancsok felolvasásával stb., tehát nem a tulajdonképpeni elméleti oktatással telt el. Az év 365 napjából körülbelül összesen 215 napot számítsunk le a külszolgálatban töltött időre, szabadságra, betegsége stb. Marad tehát egy évben 150 olyan nap, amelyen a csendőrnek az őrsön az előírás szerinti foglalkoznia kellett. Napi 3 foglalkozási órát számítva tehát, a csendőrrel évenként 450 órát kellett foglalkozni, beleértve ebbe azt az időt is, amelyet a csendőrnek egyedül kellett a maga önképzésére fordítania. Egy 15 éves csendőrnek tehát 15×450 , vagyis 6750 órát kellett iskolában töltenie, vagyis többet, mint amennyit egy öt középiskolát végzett ember heti 30 óra mellett az öt tanéven keresztül az iskolában eltöltött.

Ezt csak annak a dokumentálására számítottam ki, hogy az oktatásra, illetve tanulásra fordított ilyen nagy energiával mennyire nem állottak arányban a követelmények és hogy mennyire nem túlzott kívánság az, hogy a csendőr legalább azt a keveset, amit tudnia kell, valóban tudja is. Ezzel szemben azt kellett tapasztalni, hogy a tudás az oktatási órák számával nem egyenes, hanem fordított arányban állott s nem emelkedő, hanem ellenkezőleg, hanyatló tendenciát mutatott. Valahol tehát hibának kellett lennie, vagy a követelményekben, vagy azok kivitelében.

Volt is hiba és pedig azt hiszem, hogy mind a kettőben.

A legénység kiképzése az iskolák és a tanfolyamok feladata. Az őrs nem tud kiképezni, mert az őrsön hiányzanak a kiképzés előfeltételei. Az őrsön csak önképzés folyhatik az őrsparancsnok felügyelete és vezetése mellett. Ez pedig nagy különbség.

A követelmények fokozásával nem mindig segíthetünk a dolgon, mert aki a kisebb követelményeknek nem felel meg, a nagyobbak még kevésbé fog megfelelni. Mindenkire csak akkora terhet kell

rakni, amekkorát elbír, de azt aztán meg is kell követelni.

Az őrs megterhelésénél például nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a lényeges terhet, amely már rajta van: a közbiztonsági szolgálatot, mert az egyik oldalon reáarakott terhet csak úgy bírja el, ha a másik oldalon viszont könnyít magán; másrészt meg minden saját súly csak a hasznos teher rovására van. Az önmaga igazgatásával (kiképzés, gazdaságkezelés, belső adminisztráció stb.) túlterhelt őrsöt leginkább talán egy régimódi gőzgéphez lehetne hasonlítani, amelynek vontatóképessége száz métermázsa, de ezzel szemben a maga alkatrészeinek, szenének, vízének stb. súlya nyolcvan métermázsa, tehát csak húsz métermázsa hasznos terhet tud vontatni.

Ahhoz, hogy valakit bármiben teljesen újonnan kiképezni lehessen, idő, zavartalan foglalkozási lehetőség, minden más szolgálati gondtól mentes oktató és tanuló és előre megállapítható és betartható oktatási program szükséges; mindezek az őrsön hiányzanak. Ahhoz azonban, hogy a csendőrök a már tanultakat felfrissítsék, átismételjék s hogy már megszerzett ismereteiket bővítsék, az őrs szinte ideális lehetőséget nyújt, de azt is csak egy bizonyos határig. A *kellnek* és a *lehetnek* mindig egyensúlyban kell lennie.

Elsősorban ebben vélem én feltalálni az őrsbeli foglalkozás aránylag gyenge eredményének főokát. A napi 4—5 órai foglalkozás néha valóban soknak tetszhetett s ezen a címen azután az őrsparancsnokok egyáltalában semmit sem csináltak. Volt őrsparancsnok, aki hónapokon át nem tartott naponta *egy* óra foglalkozást sem azért, mert: „a napirendet nem lehet betartani“, vagyis mert naponta *öt* órát úgy sem lehet oktatni.

A Szut. a napi foglalkozás idejét napi 2 órában állapítja meg. Az az őrsparancsnok, aki azt állítja, hogy alárendeltjeivel napi 6, illetve 4 külszolgálati óra mellett sem ő, sem a helyettese nem képes naponta átlag 2 órát foglalkozni, nem mond igazat. A Szut. napirendjének a pontos betartását igenis meg lehet és a legnagyobb szigorral meg is kell követelni. Akkor pedig már csak az van hátra, hogy az őrsszel szemben támasztott oktatási igényeket az őrsparancsnok és a legénység havi körülbelül 48 órai teljesítőképességével összhangba hozzuk s máris hatalmasat léptünk előre az eredmény felé.

Egy második dolog lenne, amivel az őrsön folyó oktatást, illetve önképzést meg lehetne könnyíteni: annak központi irányítása.

Ezt olyanformán képzelem el, ahogy pl. a különböző előkészítő magántanfolyamok az úgynevezett levelező oktatást végzik. Azt a tananyagot, amelyet a csendőrnek az őrsön el kell végeznie, két évre, vagyis 104 hétre lehetne beosztani. (Egy év talán kevés lenne). Az őrsök minden hónap elején megkapnák az illető hónapnak hetekre beosztott és *rövid magyarázattal kísért* tananyagát. Ezeknek az útmutatásoknak az alapján magyarázna az őrsparancsnok és tanulna a csendőr is. Nagyon sok helytelen magyarázatnak és téves nézetnek lehetne ilyen módon elejét venni. Ezekre a levelekre csak az első két évben, vagyis csak addig lenne szükség, amíg az egész tananyag át van

véve, a következő években azokat bekötve tovább lehetne használni. Ha már most az egész tananyag át van véve, a harmadik, negyedik évben tovább lehetne menni s azok számára lehetne oktatóleveleket kiadni, akik magukat az előirt és kötelező anyagnál tovább akarják képezni. Négy év alatt ideális tanulmányi program és útmutató lehetne az örsök kezében. Azt hiszem, minden szárny- és iskolaparancsnok bajtársam örömmel elvállalná egy-egy heti tananyagának az illetén feldolgozását (másodszor már nem is kerülne a sor mindenkire), a kinyomatás és továbbítás kérdését pedig a Csendőrségi Lapok keretében talán nagyobb nehézség nélkül meg lehetne oldani.

Ezzel némileg megoldást nyerne egyelőre a tankönyvkérdés is. A csendőrségi belső és közbiztonsági szolgálatot s az azokkal kapcsolatos teendőket egész kis könyvtárnyi utasítás, szabályzat, törvény, rendelet stb. szabályozza s ezekben a csendőr tanulnivalói annyira szét vannak szórva, hogy a csendőr elveszti felettük az áttekintését. Ezért bizonyára mindenki örömmel fogja üdvözölni Tihanyi Ferenc százados úr vállalkozását, aki a sok utasításból, szabályzathoz, törvényből stb. kiszedte mindazt, amit a csendőrnek tudnia kell s a közeljövőben kiadja. Az oktatóleveleknek emellett megvolna még az az előnyük is, hogy nemcsak magát a megtanulandó anyagot, hanem annak rövid magyarázatát is tartalmazzák.

Igen ám, csak hogy minden hiába, ha hiányzik minden eredmény legfontosabb feltétele: az ambíció. Minden tisztességes emberben benne kell lennie az ambíciónak, hogy a maga hivatásában megfeleljen; de már a felfelé törekvés, a szellemi tökéletesedés vágya s a tudásnak önmagáért való áhítzása már nem mindenkinek sajátja. Azt tehát, akit ideális szempontok nem befolyásolnak, arra kell kényszeríteni, hogy reális szempontokból, önérdékből foglalkozzék a maga szellemi művelésével.

Ezzel szemben én úgy láttam, hogy az önképzés alapvető fontosságával ellentétben az önképzés szükséges volta nálunk nem volt eléggé aláhúzva, nem volt a csendőrnek eléggé az egyéni érdekévé téve, hogy az önképzésével foglalkozzék.

A próbacsendőr vizsgajegyzőkönyvi kivonata irattárba kerül; még a minősítvényében sincs megemlítve, hogy a vizsgát melyik tantárgyból milyen eredménnyel tette le. Később az örsön a csendőrt már csak az őrsparancsnok osztályozza a vizsgalapon, minden további jó vagy rossz következmény nélkül. Az, hogy a csendőr az önképzésével egyáltalában foglalkozik-e vagy sem és milyen eredménnyel, a minősítvényében nagyon általánosan szerepel ugyan, de semmiféle előnynek vagy kedvezménynek, amelyben a csendőr részesül vagy részesülhet, nem kimondott feltétele az önképzésben felmutatandó jó eredmény. Vagyis: a csendőrré nézve a maga boldogulása szempontjából szinte közömbös, hogy az önképzésben jeles, jó vagy elégséges eredményt mutat-e fel, ha egyébként nincs ellene kifogás, legfeljebb ha az önképzést már felütően elhanyagolja, akkor megfenyítik miatta.

Már pedig azt, hogy a csendőr oktatására fordított idő és fáradság kárbaveszett-e vagy sem, hogy valaki ambicionálja-e a hivatását, vagy sem, nem lehet ennyire mellékes körülménynek tekinteni.

Igenis: a több tudású, szorgalmas csendőrt mindenütt és mindenben előnyben kell részesíteni a hanyag és tudatlan csendőrrel szemben. A magasabb rendfokozatba való előléptetésnek egyenesen feltételévé tennem az önképzésben tanúsítandó legalább elégséges eredményt, őrsparancsnokképző tanfolyamba pedig csak azokat minősíteném, akiknek legalább általános jeles a tanulmányi eredményük.

Ehhez azonban mindenekelőtt az szükséges, hogy az osztályzatoknak nyomuk maradjon.

Az örsön való oktatásnak a jelenlegi beosztását, hogy t. i. az őrsparancsnok hetenkint számonkéri a tananyagot és osztályozza az eredményt,

Amit vissza kell szerezniünk: A brassói városháza.

helyesnek tartom. Az őrsparancsnok által adott osztályozás azonban csak a maga tájékoztatására szolgálhat, de nem lehet alapja pl. a tisztí elöljárók véleményének. A tisztí elöljáróknak, elsősorban pedig a szárnyparancsnokoknak nem a vizsgalapokból, hanem személyesen kell meggyőződnie arról, hogy melyik alárendeltjük mennyit tud. Erre pedig ma csak két lehetőség áll rendelkezésre: a fogalmazványok átvizsgálása és a szemle.

A fogalmazványokból a szárnyparancsnok tényleg sokat láthat. Állandóan figyelemmel kísérheti minden egyes alárendeltjének munkáját, szorgalmát, igyekezetét és haladását. Mójában áll — bár írásban, tehát korlátolt keretek között — őket oktatni is, mégis az a kép, amelyet a szárnyparancsnok alárendeltjeiről a fogalmazványok átvizsgálása alapján kap, egyáltalában nem elegendő az illető csendőr tudásbeli értékének az alapos elbírálásához.

A fogalmazványokban nagyon sok a sablon. Olyan fogalmazvány, amelyből szerkesztőjének tudására konkrét következtetéseket lehetne levonni, aránylag nem sok van. Ugyancsak ritkán lehet a fogalmazványból a csendőrnek a nyomozás során tanúsított helyes vagy helytelen eljárására, eredményeire és hibáira következtetni, mert a fogalmazvány a nyomozásnak csak az eredményét tartalmazza, nem a cselekmény kiderítésének részleteit. Egy 4 oldalas fogalmazványt sokszor nagyobb és nehezebb munka előz meg, mint egy 20 oldalast. Sok függ attól is, hogy a csendőr hogy fogalmazza meg a feljelentését: az ügyes fogalmazó elrejti a hibát, az ügyetlen megnagyítja. És azután: csendes örskörletben nincs fogalmazvány, legfeljebb csak egynéhány kihágás, a csendőrnek tehát — legyen egyénileg bármilyen kiváló is — nincs alkalma ezt bebizonyítani, mert nincs mit nyomozzon és feljelentsen. Egyszóval: a fogalmazványok átvizsgálása kiváló *segédeszköz* az alárendeltek megismerésére és elbírálására, de egymagában erre nem elegendő.

Hogy pedig a szemle a mai formájában mennyire nem elegendő, azt szárnyparancsnok bajtársaimnak nem kell bizonyítanom.

Ilyen körülmények között a szárnyparancsnok valóban nem tehet egyebet, mint hogy alárendeltjeinek tudását úgy minősíti, ahogy ismeri: általánosságban. A többi szemlélő, akik a csendőrt még kevésbé ismerik, mint a szárnyparancsnok, csak futólagos benyomások alapján adnak róla a vizsgálapra, minősítvényi jegyre reávezetett egy-két szavas megjegyzésben véleményt. Egészen természetes, hogy az ilyen vélemény — amely pedig a csendőr sorsára a szemlélő tudtán és talán akaratán kívül is nem egyszer döntő fontosságú — nem mindig fedi azt a véleményt, amelyet ugyanaz a szemlélő adna az illető csendőrrel, ha alaposabban megismerhetné.

A legénység tudásbeli színvonalának emelése végett minden csendőrt köteleznék arra, hogy az örsön átveendő egész tananyagból minden két évben egyszer a szárnyparancsnok előtt a szárny székhelyén vizsgálázzék.

Ha egy szárny állományát átlag 90 főre tesszük, úgy minden hónapra 3—4 vizsgáló jutna, vagyis teljesen elegendő lenne, ha a szárnyparancsnok havonta egy napot erre a célra fordítana. Legjobb lenne a hónap mindig ugyanazt a napját (ünnepestén a következőt) kijelölni. Minden csendőr bejelentené, hogy körülbelül melyik hónapban óhajt vizsgáztatni s ennek alapján a szárnyparancsnok mindenki számára hónapokkal előbb terminust adna. A vizsga a szárnyparancsnokság székhelyén történne s azt két évenként meg kellene ismételni (ha a tananyag két évre lenne beosztva). A szárnyparancsnok minden vizsgálót minden tantárgyból külön osztályozna.

Abban az esetben, ha a szárnyparancsnoknak az örsökkel való gyakoribb érintkezése megoldást nyerne (ami a szárnyparancsnokoknak motorkerékpárral való ellátása révén volna lehetséges), akkor a vizsgát esetleg úgy is meg lehetne oldani, hogy a szárnyparancsnok szállna ki az örsökre és a vizsgát ott tartaná meg.

Erről a — mondjuk — szárnyparancsnoki vizsgáról lehetnek eltérőek a vélemények, egy

azonban bizonyos: a szárnyparancsnokot szemlék alkalmával tehermentesítenék, de lehetővé tennék számára azt is, hogy alárendeltjeinek elméleti tudásáról ne csak felületesen, hanem valóban alaposan meggyőződjék. A legénységre a vizsgák serkentően hatnának és kényszerítenék, hogy tudását minden két évben revízió alá vegye, mert hiszen teljesen készületlenül nem állhatna vizsgára. A vizsgán nyert érdemjegyek maradandó nyomot hagynának a csendőr minőségében, mindenkinek fontos érdeke lenne tehát, hogy azokon minél jobban megfeleljen.

Jónak gondolnám, ha a legénység számára úgynevezett *leckekönyvek* rendszeresítenének. A leckekönyv nem volna egyéb, mint zsebalakú bizonyítvány-ürlapok egybekötött füzeté és arra szolgálta, hogy abba minden néven nevezendő vizsgának, amelyet a csendőr az ujonckiképzéstől kezdve a szakaszparancsnoki vizsgáig letesz, a tantárgyak szerinti részletes eredménye bizonyítványszerűen bevezetessék.

A csendőr a maga hosszabb-rövidebb szolgálati ideje alatt állandó tanulásra van kényszerítve; egyik tanfolyamot a másik után végzi, letesz egy pár vizsgát anélkül, hogy az elért eredményről bármiféle írásbeli tanúsítvány lenne a kezében. A közbiztonsági tevékenységről tevékenységi naplót vezet, amelynek a kivonatát dicséreti, jutalmazási stb. javaslatokhoz csatolni kell; nem volna-e logikus, hogy éppen így a maga önképzése terén elért eredményről is írásbeli dokumentummal bírjon s azt az előjáró parancsnokságok mindig megtekintsék, valahányszor a csendőr egyéni értékét elbírálni akarják? A közbiztonsági szolgálat terén elért eredményekért már nagyon sok csendőr kapott dicsérő okiratot, de azt még nem olvastam, hogy egy csendőr csak nyilvános dicséretben is részesült volna az önképzésben tanúsított előmenetelért, mert az utóbbiról az örsparancsnok feljegyzéseim kívül semmiféle írásbeli dokumentum nem áll rendelkezésre, a szemlék alkalmával oktatásra fordítható néhány óra pedig az egyes csendőrök igazi tudása tekintetében csak felületes tájékozást nyújthat.

A leckekönyvben a csendőr minden tanfolyam végén, amelyet elvégez és minden vizsga után, amelyet a szárnyparancsnok előtt letesz, formális és hivatalos bélyegzővel ellátott bizonyítványt kapna. A leckekönyvet addig, amíg a csendőr szolgál, az örsparancsnok őrizné meg, a testületből való kiválás esetén pedig azt a csendőr kézhez kapná. A leszerelt csendőrök legnagyobb része polgári alkalmazásban helyezkedik el: mennyire segítségére lehet az elhelyezkedésben egy olyan kis bizonyítványgyűjtemény, amelyben az egész szolgálati ideje alatt pl. csupa kiváló és jeles érdemjegyet kapott. Igaz, hogy a legénységnek aránylag csak kis része helyezkedik el olyan polgári pályán, ahol a csendőrségnél tanultakat gyakorlatilag értékesíteni tudja, de mégis: a mai közfelfogás sokat ad a bizonyítványra s az egyén általános szellemi értékeit és intelligenciáját mégis csak a felmutatott bizonyítványai alapján bírálják el, ha az mindjárt nem államérvényes iskolai, hanem csak szakbizonyítvány is. Nem hiszem, hogy sok olyan csendőr akadna, akinek közömbös lenne, hogy a leckekönyvében kiváló vagy csak elégséges

Almaszüret a tiszakeszii őrön.

érdemjegyek szerepelnek-e? A vizsgalapok természetesen a lecke-könyvek mellett is megmaradhatnak, de csak az őrparancsnok számára. Minden szárnyparancsnoki vizsga után új vizsgalapot lehetne kezdeni, csak talán a jelenleginél könnyebben kezelhető, kisebb alakban.

Az őrökön levő legénység tanulmányi eredményének növelését célzó intézkedések között első helyen kellett volna említenem annak a szükségességét, hogy a szárnyparancsnok az őrseivel gyakrabban érintkezessék s hogy többek között az őrökön folyó oktatásnak is ne csak ellenőrzője, hanem a lehetőség szerint irányítója is lehessen. Az, hogy a szárnyparancsnok magában az oktatásban tevékeny részt vegyen, még akkor sem lenne megvalósítható, ha őrseire minden hónapban kiszállana, mert hiszen őrökönként és havonként úgyis mindössze legfeljebb 4–5 óra állana rendelkezésére, már pedig ez is túlságosan kevés lenne ahhoz, hogy ezen a téren személyes eredményt tudjon elérni. Erről, számolva a mi nem változtatható szétszórt elhelyezésünkkel, sajnos, le kell mondanunk. Ezzel szemben azonban talán lehetséges lenne az, hogy a szárnyparancsnok szemléinek a száma a mainak legalább a kétszeresére emeltessék. Ezáltal lehetőségessé lenne téve, hogy a szárnyparancsnok a mainál intenzívebben kísérelje figyelemmel az egyes őrökön az oktatás menetét; irányítást adjon az őrparancsnoknak, felhívja a figyelmét kiküszöbölendő hibákra és hiányosságokra, segítsen ott, ahol nehézséget lát és főleg,

hogy az oktatottakat érdemben, lényegükben is ellenőrizze s ezáltal elejét vegye annak, hogy a legénység helyt nem álló dolgokat tanuljon meg.

Erről a témáról (a szárnyparancsnokoknak az őrökkel való gyakoribb érintkezéséről) különben egész sor közlemény jelent már meg a Csendőrségi Lapokban, az azokban foglaltakat felesleges ismételnem. A kérdés megoldása nem lehetetlen, pénzbe kerül ugyan, de nem annyiba, hogy a dolgról beszélni ne lehetne. A jóakarát minden részről megvan hozzá és ez a fő.

Sokszor hallottam már az ellenvetést: nincsen szükség arra, hogy a csendőr legénység elméleti képzésére túlságosan nagy súlyt helyezünk. A csendőrségi szolgálathoz nem elméleti, hanem gyakorlati tudásra van szükség, az pedig megvan. Az az öreg csendőr, aki az iskolában nem is felel meg mindenben a követelményeknek, a gyakorlati szolgálatban még jól beválhatik, mert megvan a hosszas csendőrségi szolgálata és az ezzel járó gyakorlata. Nem az a fontos, hogy el tudja mondani a lopás paragrafusát, hanem, hogy kiderítse a lopást és elfogja a tolvajt. Ezzel szemben lehet olyan csendőr is, aki úgy fujja a paragrafusokat, hogy öröm hallgatni, azért egy testi sértést sem tud kideríteni, mert nincs meg a gyakorlati tapasztalata ahhoz, hogy elméleti tudását a gyakorlatban értékesítse.

Hát ez igaz is, meg nem is.

Minden szellemi munkával járó foglalkozásnak, bármilyen gyakorlati legyen is az, van elmé-

lete és gyakorlata. A favágáshoz, a csizmakészítéshez vagy a vakoláshoz talán nincs szükség elméleti tudásra, elég, ha az illető gyakorlatilag tud fát vágni, csizmát csinálni vagy vakolni. De már annak, aki például házat akar építeni, nem elég az, hogy falat rakni és vakolni tud, annak már el kell sajátítania a házépítés elméletét is, mielőtt hozzáfogna házat építeni. Pedig a házépítés már mégis csak gyakorlatibb mesterség, mint a nyomozás. Egyébként itt nagyon nehéz éles válaszfalat vonni s megállapítani, hogy hol végződik az elmélet és hol kezdődik a gyakorlat vagy fordítva, mert hiszen a legtöbb elmélet nem más, mint a mások által megszerzett nagyon is gyakorlati ismeretek összesége. A mi elméletünk meg különösen az. Aki filozófiával foglalkozik, az valóban tiszta elméletet tanul, amelynek a gyakorlati élethez nem sok köze van; de már például az a mérnök, aki a differenciális vagy integrális számítást tanulja, tulajdonképpen nem elméleti, hanem a maga szempontjából gyakorlati dolgot tanul, mert bármennyire elmélet is a felsőbb matematika, nélküle sem házat, sem hidat építeni, sem gépet konstruálni nem tud.

Abban az elméletben, amit a csendőrnek meg kell tanulnia, semmi olyan nincsen, ami csak elmélet volna és nem egyuttal gyakorlati ismeret is. Azt, hogy ki követ el sikkasztást, a csendőrnek éppen akkor kell a legjobban tudnia, amikor a sikkasztási esetet gyakorlatilag nyomozza, mert hiszen ha a sikkasztás kritériumait nem ismeri, nem tudja megítélni, hogy a gyanúsított egyáltalában elkövette-e a bűncselekményt vagy sem; ha meg elkövette, milyen körülményekre vonatkozóan kell a csendőrnek bizonyítékokat szereznie, elfoghatja-e a gyanúsítottat vagy sem, tarthat-e házkutatást vagy sem stb. stb. Ime, egy egész csomó gyakorlati kérdés, amelyet a legöregebb csendőr sem tud megoldani, ha nem ismeri az elméletet. Nem tudom hány, akár milyen öreg csendőr akadna, aki magától reájönne arra, hogy miként szállítson be bűnjel gyanánt egy szénné égett papirost, ha azt előzőleg a nyomozás elméletében meg nem tanulta; pedig ez is ugyan csak gyakorlati és nem elméleti ismeret.

Nem mondom, vannak olyan ismeretek, amelyeket *csak* gyakorlattal lehet megszerzeni, különösen a nyomozás terén. Azt, pl. hogy az ember ne csak nézzen, hanem lásson is, hogy az embereknek első tekintetre a veséjébe tekintsen, hogy ügyesen tudjon kikérdezni, hogy a házkutatásnál ne csak keressen, hanem találjon is, hogy a megszökött vagy elrejtőzött tettesnek a nyomára jöjjön, mind ezt és még sok minden egyebet könyvből nem lehet megtanulni, ehhez gyakorlat kell. Igen, de ez még nem elég ám, mert a csendőr nem magának, hanem a bíróságnak dolgozik, oda pedig hiába viszi be az elfogott gyanúsítottat, ha nem pontosan azt derítette ki és jelentette fel, amire a bíróságnak szüksége van, hiábavaló munkát végzett.

És aztán még egyet nem szabad elfelejteni. A szolgálati évek egymagukban még nem jogosítanak fel senkit, hogy reájuk hivatkozzék, amikor nem a szolgálati éveit, hanem a *tudása* iránt érdeklődnek. Az, hogy valaki húsz éve szolgál, nem jelenti azt is, hogy az illető húsz évi tapasztalattal és gyakorlattal rendelkezik. Tapasztalatot és gyakorlatot csak ott lehet szerezni, ahol alkalom van rá, de ott is csak úgy, ha az illető törekszik is rá, hogy meg-

szerezze azokat. Magától nem repül a tapasztalat senki fejébe. Az egyik ember öt év alatt több tapasztalatot gyűjt magának, mint más ötven év alatt. Akinek pedig nincsen alkalma arra, hogy gyakorlati tapasztalatokat és ismereteket szerezzen, annak kötelessége magát elméleti téren kettőzött szorgalommal képezni, mert különben elmarad, mindent elfelejt és a húsz év után kevesebbet fog tudni, mint amennyit az első évben tudott.

Vegyük csak két orvos példáját, akik mondjuk 20 év különbséggel kerülnek ki az egyetemről. Az egyik, a fiatalabbik, teljes erejével és ambícióval igyekszik arra, hogy a tudását nemcsak megtartsa, hanem fejlessze is, tanul, olvas és a legkülönfélébb betegek százaival foglalkozik. A másik, az öregebbik orvos elhagyott faluba kerül, önképzésével nem foglalkozik, hanem csak az egyetemen szerzett tudásán élösködik; nekifog gazdálkodni, betegei nem igen vannak s azokkal sem törődik többet, mint amennyit muszáj. Vajjon hivatkozhatik-e ez az öregebbik orvos a fiatalabbal szemben arra, hogy ő húsz évvel régebben működik a pályáján; vajjon joggal érezheti-e magát felmentve minden önképzés alól azon a címen, hogy ő 20 éve orvos, *tehát* olyan gyakorlata van, hogy elméletre egyáltalában nincsen szüksége?

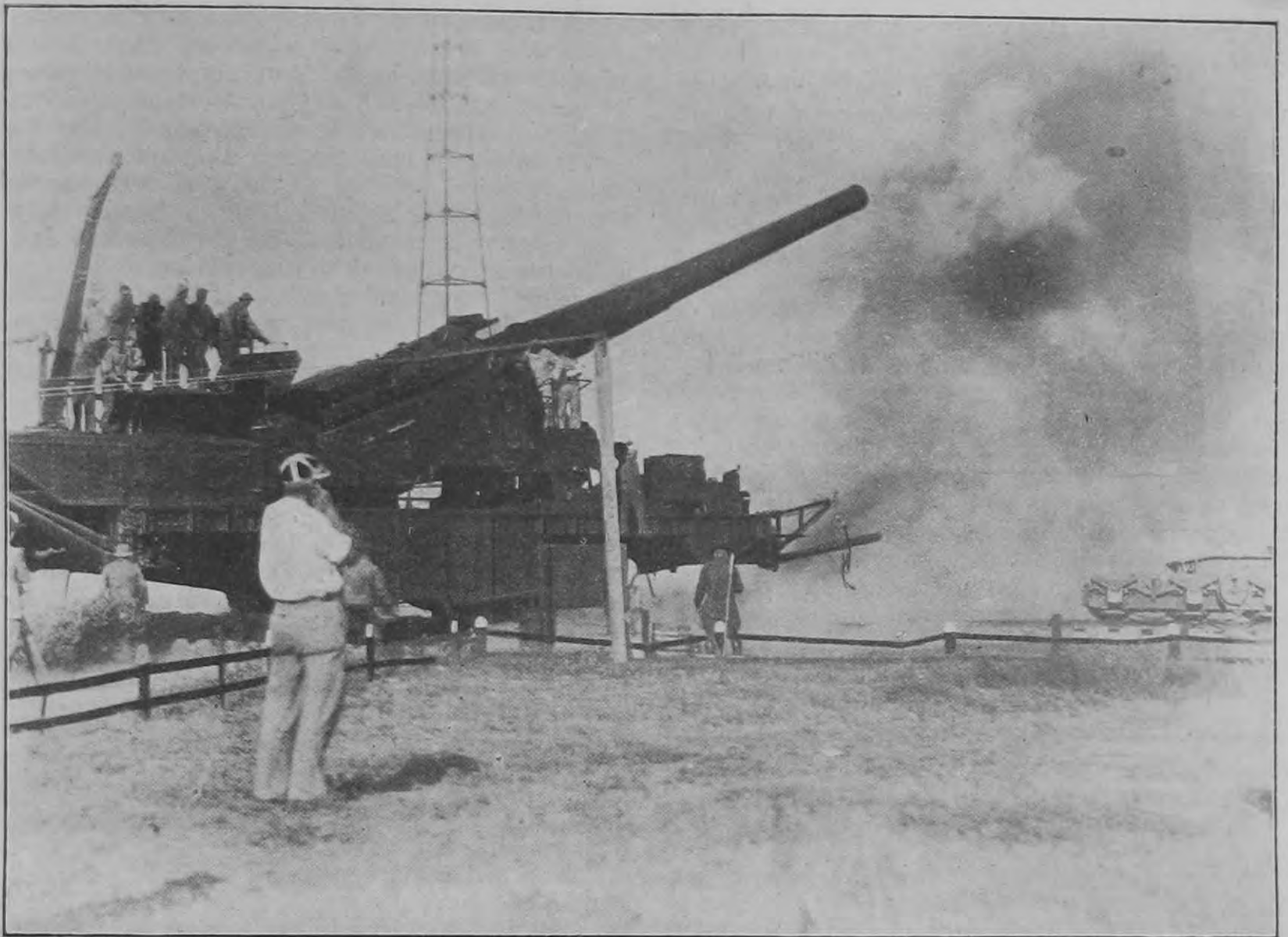
Igy vagyunk valahogy a csendőrrel is. Mozgalmas nagy örsökön, ahol a legkülönfélébb bűncselekmények tucatszámra fordulnak elő, ahol tehát a csendőrnek valóban alkalma van tapasztalatokat és gyakorlatot szerezni, ott a gyakorlati tudás ha nem is pótolhatja, de talán csökkentheti az elméleti tudás esetleges fogyatékoságait. Igen, de hány örsünk van ezzel szemben olyan, ahol — hála Istennek — egy néhány kihágáson, lopáson és testi sértésen kívül éveken keresztül nem fordul elő komolyabb bűncselekmény. Szerezhet-e itt a csendőr számbavehető gyakorlatot? Vajmi keveset. A maga mindennapos, sablónszerű teendőinek elvégzésében igen, de azontúl nem. És ha nem, milyen címen gondolja magát feljogosítottnak arra, hogy az elméletet lenézzé és magát mindenféle tanulás alól felmentve érezze.

Nem, ezt nem szabad megtérni. Minden csendőrnek kötelessége, hogy magát a hivatásában minden irányban, tehát *elméletileg és gyakorlatilag* minél jobban kiképezze. Akinek több és hasznosabb tapasztalatot és nagyobb gyakorlatot sikerült szereznie, az örüljön neki, használja fel a maga és a szolgálat javára, de azt, amit azonkívül meg kell tanulnia, csak tanulja meg.

Meg vagyok győződve róla, hogy az elmondottak szerint a levelező oktatással, a szárnyparancsnoki vizsgával és a lecke-könyvek rendszeresítésével el tudnók érni, hogy legalább azzal, amit az örsökön oktatni kell, minden csendőr feltétlenül tisztában lenne. Itt is főelvnek kell lennie: mindent megkövetelni, amire a csendőrnek valóban szüksége van és semmit, amire nincsen szüksége. Az örsökön jelenleg oktatott csendőrségi tananyagot teljesen elegendőnek tartom.

Az általános műveltség körébe tartozó enciklopédikus tantárgyaknak az örsökön való rendszeres oktatását nehezen gondolnám megvalósíthatónak, mert ahhoz, hogy ezekben a tárgyakban eredményt lehessen felmutatni, a rendelkezésre álló idő túlságosan kevés. A nagyon terjedelmes tananyag

Készülődés az örökbékére: Legújabb típusú partvédő ágyú. Állítólag a legmodernebb fegyver.

különben sem jó, mert a tudást felületessé teszi; mindenhez konyít valamit a csendőr, de semmihez sem ért tökéletesen; olyan lesz, mint a ruca: tud járni is, úszni is, repülni is, de egyiket se jól.

A legénység általános ismereteinek fokozására jól összeállított örskönyvtárak volnának hivatva. Azért hangsúlyozom, hogy jól összeállított örskönyvtárakra lenne szükségünk, mert a háború előtt az örskönyvtáraknál szinte érthetetlen rendszerrel vagy jobban mondva rendszertelenséggel találkoztunk. Minden örsnek volt egy kis kb. 15—20 kötetből álló könyvtára, de mert minden munkát a 2000 örs részére 2000 példányban szereztek be, minden örsön pontosan csak ugyanaz a 15—20 mű volt meg. Vagyis ha a csendőr valahol valamelyik örskönyvtárát elolvasta, bárhová, az ország bármelyik örsére helyezték is, új olvasnivalót többé soha és sehol nem talált. Így a csendőrségnek volt egy 30—40.000 kötetes olyan könyvtára, amelyben mindössze 15—20 munka volt képviselve. Ez aztán odáig ment, hogy pl. a magyarországi románok mozgalmait ismertető munka a dunántúli örsökön is megvolt, ahol a románokat csak hírből ismerték.

Teljesen elegendő volna ma egy művet nem 900, hanem mondjuk 5 példányban megvásárolni s azokból az örsök számára más és más művekből álló 15—20 kötetes sorozatokat összeállítani. Egy-egy ilyen sorozat — mondjuk 3—3 hónapig maradna az örsön, akkor minden örs tovább adná a magáét a következő örsnek s átvénné egy másik szomszédos

örs sorozatát. Így a legénységnek állandóan volna olvasnivalója.

A „Vasárnapi Könyv“ nagyon hiányzik az örsökön. A legénység szívesen és érdeklődéssel olvasta és sokat tanult belőle. Ha lesz reá pénz, érdemes lesz újra megrendelni.

Az „Általános Ismeretek Tára“-nak az a hibája, hogy túlságosan nagy anyagot akar felölelni s ezért aztán annyira tömör, hogy önképzés céljára nem alkalmas. Kevesebb, a csendőrnek valóban szükséges elemi ismeretek összefoglalása nem volna hiábavaló munka.

Alapos első elméleti kiképzés és intenzív örsbeli foglalkozás mellett a csendőrt állandóan meg lehetne tartani a tudásnak azon a fokán, amelyre mint járőrvezetőnek szüksége van, úgynevezett *ismétlőtanfolyamokra* tehát nem volna szükség. Ezek a tanfolyamok nagyon sok csendőrt elvonnának a közbiztonsági szolgálattól, ha kivétel nélkül mindenkinek el kellene azokat végeznie, de a tanosztályok sem bírnák a sok tanfolyamot. Az örsök anyagának átismétlésére nincsen szükség annál, aki azt úgyis tudja.

Csupán 2—3 ismétlőtanfolyamot kellene fenntartani azok a csendőrök részére, akik önképzésüket bármi okból feltűnően elhanyagolják. Ezekkel nem kellene az örsöket kínlódni hagyni: a szárnyparancsnok javaslatára az osztályparancsnok egyszerűen bevezényelné őket az ismétlőtanfolyamba. A tanfolyamparancsnoknak aztán gondja

lenne reá, hogy az illető alapos kiképzésben részesüljön.

Azok a minden tekintetben megfelelő őrmesterek és törzsőrmesterek, akik őrsparancsnokhelyettesekké való kinevezésre alkalmasok, egy 10 hónapos *továbbképző tanfolyamba* kerülnének, amely körülbelül a jelenlegi őrsparancsnokképző tanfolyamnak felel meg. A Szut. szerint ugyanis kisebb őrsökön az őrsparancsnok helyettese törzsőrmester vagy őrmester, nem tisztihelyettes. Ebben az esetben az őrsparancsnok helyettese nem az őrsön levő éppen legidősebb törzsőrmester vagy őrmester lenne, hanem az, akit a továbbképző tanfolyam sikeres elvégzése után erre az állásra éppen úgy kineveznének, mint az őrsparancsnokokat. A helyettesnek gyakran kell az őrsparancsnokot önállóan helyettesítenie sokszor huzamosabb időn át is, de az őrsparancsnok mellett annak otthonléte esetén is fontos szerepet juttat a Szut. a helyettesnek, szükséges tehát, hogy az őrsparancsnoki teendőkhöz legalább szükségeszerű kiképzést nyerjen. Azon törzsőrmesterek számára, akik valószínűleg őrsparancsnokok nem lehetnek, ez a helyettesi állás jelentené az előmenetelt.

(Folytatjuk.)

Uj ügyviteli szabályzatunkhoz.

Irta: SCHREDL VILMOS százados.

A Csendőrségi Lapok f. évi 17. száma ugyan ezen cím alatt az őrsök irodai ügymenetét ismertette a Cs—2. szabályzat alapján. Bár az Ügyviteli Szabályzat III. része, mely a tisztparancsnokságok irodai ügyködését fogja szabályozni, még nem jelent meg, a Cs—2. I. és II. része, továbbá a Szut. magába foglalja mindazon rendelkezéseket, amelyek a szárnyparancsnokok irodai ügyvitelének alapját képezik.

Kétségtelen, hogy a szárnyparancsnokság az a tisztparancsnokság, amely irodai ügyködése útján a közbiztonsági szolgálat irányítására és annak mikénti teljesítésére a legmélyebb befolyást hivatott gyakorolni s ezért a szárnyparancsnokság új irodai ügymenetét fogom ismertetni.

A szárnyparancsnok úgy a régi, mint az új utasítás szerint alárendelt őrsének közbiztonsági tevékenységét, annak vezetését és eredményességét főleg az őrsök iratainak időszakonként való részletes átvizsgálása által végzi.

Az új utasítás ezt az átvizsgálási időszakot a régi 5 nap helyett 1 hónapban állapítja meg.

Az átvizsgálási időszak ezen meghosszabbítása kapcsán aggályoskodó kérdések merültek fel arra nézve, hogy miként végzi ezután a szárnyparancsnok irodai teendőit, mit csinál az irodájában felhalmozódó sok fogalmazvánnyal s főleg, hogy hogyan érvényesítse a szárnyparancsnok befolyását a nyomozások eredményes teljesítésére, ha a fogalmazványokat csak az első nyomozás befejezése után egy hónap múlva kapja kézhez.

Keressük meg az összhangot a Szut. és Csüsz. rendelkezései között s akkor minden kérdésre helytálló választ kapunk.

A Szut. 250. pontja a megelőző szolgálat tekintetében a legideálisabb helyzetet teremti, mert

lehetővé teszi, hogy az őrsparancsnok a megelőző szolgálatot a mindenkori lehetőségekhez és viszonyokhoz alkalmazhassa. A közbiztonsági szolgálat ezen legfontosabb ágában — a megelőző szolgálatban — tehát az őrsparancsnok szabad kezet nyert, de éppen ezen a téren legszükségesebb a széles látókörű, az egyes helyzeteket magasabb szempontokból is megítélni képes tiszt elöljáró — a szárnyparancsnok — beható ellenőrző és irányító tevékenységének érvényesülése.

Ennek megfelelően a Szut. 595. pontja megállapítja a szárnyparancsnok felelősségét a megelőző szolgálat tekintetében, már pedig ennek helyes kezelését 5 napi munkából nem lehet megítélni. A megelőző tevékenységet tehát hosszabb időről — 1 hónapról — kell áttekinteni, mert csak ez esetben állapíthatja meg a szárnyparancsnok, hogy hol, milyen befolyásolásra, nagyításra, avagy intézkedésre van szükség.

Ezenkívül a 5 naponként beérkező fogalmazványokból és szolg. könyvmásolatokból a szárnyparancsnok a szolgálat szabályszerű és célirányos vezetéséről, az ellenőrzés hatályos voltáról sem győződhetne meg s úgy nem lehetett volna megállapítani a Szut. 594. pontban foglalt felelősségét, ami pedig az őrsök eredményes tevékenységének alapfeltétele.

Eltérőleg a régi rendelkezésektől, a Szut. 600. pontja kötelességévé teszi a szárnyparancsnoknak, hogy bizonyos esetekben nyomozó cselekmények foganatosítását rendelje el.

Első pillanatra ez a rendelkezés és a fogalmazványoknak havonként való átvizsgálása ellentétesnek látszik, mert várható-e eredmény a szárnyparancsnok által a Szut. 600. pont alapján megtett intézkedésektől, ha ezek csak a fogalmazványok átvizsgálása után — rendszerint az első nyomozás után 1 hónap múlva — tehetők meg?

A nyomozó járőr tevékenységét közvetlenül az őrsparancsnok bírálja felül, az ő hivatása kiküszöbölni mindazokat a hibákat, amelyeket a járőr a nyomozás alkalmával esetleg elkövetett, az ő és a szakaszparancsnok kötelessége, hogy eredménytelen nyomozati ügyekben a pótnyomozást teljesítsék. (Szut. 578. és 584. p.)

Ezen intézkedésekkel a Szut. lehetővé teszi, hogy az összes, nem nagy fontosságú nyomozások alkalmával a járőrök által elkövetett s a nyomozás eredményességét kockáztató hibákat vagy mulasztásokat az őrs- és szakaszparancsnok még a szárnyparancsnok beavatkozása előtt kiküszöbölhesse.

A tapasztalatok szerint az ilyen kisebb ügyekben a bíróság is csak hosszabb idő múlva — néha hónapok múlva — látja szükségesnek intézkedést tenni s így nincs semmi gyakorlati jelentősége annak, hogy a szárnyparancsnok befolyása ilyen ügyekben is azonnal érvényesüljön.

Egyébként is az őrs- és szakaszparancsnoknak a nyomozásba való beavatkozása folytán rendszerint már annyi idő telt el, hogy a nyomozás eredményességét már nem befolyásolhatja az, miszerint a szárnyparancsnok 10 nap, vagy egy hónap múlva intézkedik-e.

Másként áll azonban a dolog, ha súlyosabb büncselekmény fordult elő.

A Szut. 21. melléklete részletesen felsorolja azokat a rendkívüli eseményeket, melyeket az őrs-

parancsnok a szárnyparancsnoknak bejelenteni köteles. Ennek alapján a szárnyparancsnok a nagyobbszabású, közfeltűnést keltett vagy a közbiztonságot súlyosan veszélyeztető bűncselekményekről a legrövidebb idő alatt tudomást szerez, ezek nyomozásában befolyását azonnal érvényesítheti, a Szut. keretén belül nyomozó cselekmények teljesítését elrendelheti s az ügyre vonatkozó iratokat az azokba való betekintés végett bárkikor soronkívül bekövetelheti.

Véleményem szerint a Szut. 21. mellékletében 12. alatt említett „Közfeltűnést keltett bűncselekmények“ alatt nemcsak az országosan, hanem a helyileg (lokálisan) közfeltűnést, ijedelmet, széleskörű megbotránkozást keltett vagy nagyobb kárt okozott bűncselekményeket is érteni kell.

A szárnyparancsnok egy-egy örs fogalmazványait és szolgálati havi füzetét 2—2 nap alatt köteles átvizsgálni, a szakaszparancsnok pedig a Csüs. 213. pontja szerint 1—1 nap alatt. Az utasítás nem tartalmaz intézkedést arra nézve, hogy a szakasz- és szárnyparancsnok milyen sorrendben vizsgálja át az örsök iratait s így természetes, hogy ezt minden szárnyparancsnok belátása szerint végzi és erre nézve alárendelt szakaszparancsnokai-val is belátása szerint intézkedhetik.

A szárnyparancsnokságnál elő fog ugyan fordulni, hogy egyszerre 4—5 örs fogalmazványa fekszik az irodájában, de ez munkatöbbletet nem okoz, zavart sem idézhet elő, ha a szárnyparancsnok csak azt a csomagot bontja fel, amely átvizsgálásra kerül, az átvizsgált iratokat pedig azonnal összezsomagolja.

Az egy-egy örs fogalmazványainak átvizsgálására engedélyezett időt is — különösen a szakaszparancsnokét — kevésnek találják.

Véleményem szerint azonban a szakaszparancsnok a fogalmazványok átvizsgálását ennyi idő alatt el is végezheti, mert mint a közbiztonsági szolgálatért elsősorban felelős közeg, az örsökkel gyakori meglepések, járőrellenőrzések és pótnyomozások alkalmával állandó érintkezésben van s így a nyomozási ügyek jó részét már keletkezésük alkalmával megismerve, hosszabb vizsgálódás nélkül is nyilatkozhat a Szut. 585. pontjában előírtakra vonatkozólag.

A szárnyparancsnok véleményem szerint a fogalmazványokat és a szolgálati havi füzetet általában 2 nap alatt szintén átvizsgálhatja, mert ha ezen munkát az igen mozgalmas örsök irataival 2 nap alatt nem is végezhetné el, a kevésbé mozgalmas örsöknél megtakarított időt ezen örsök tevékenységének elbírálására fordíthatja.

A szárnyparancsnok a szolgálati havifüzetek és mellékleteinek átvizsgálását a Szut. 600. pontjában foglalt irányelvek szerint végzi s azokból meríti mindazon adatokat, amelyek a Szut. 601. és 602. pontja alapján előterjeszhető javaslatainak, avagy a Szut. 604. pontja kapcsán megtehető intézkedéseinek alapját képezhetik.

Igen előnyös az örsök tevékenységének a szolgálati havi füzetek alapján való elbírálása azért is, mert a szárnyparancsnok ily módon az örsök tevékenységéről már otthon a legbehatóbb és folytonos tájékozódást nyervén, szemléje alatt a legénység megismerésére, oktatására, nevelésére és befolyásolására az eddignél több időt fordíthat.

Végül az irodai tennivalóknak a szolgálati havi füzet rendszeresítése által történt egyszerűsítése tekintetében elég rámutatni arra, hogy a szolgálati könyv öt naponként való lemásolása elmarad és a fogalmazványok felterjesztése nem fog az örsparancsnoknak minden 5. napon gondokat okozni.

Még az átvizsgálásra felterjesztendő iratok borítékolása is az eddignél kevesebb munkával jár, mert a szolgálati havi füzet 3. és 6. rovatában feltüntetett ügyszerkeket az iktató számaik szerint való felsorolás nélkül, csak mint a szolgálati havi füzet mellékleteit, a darabok mennyiségének megjelölésével kell a borítékra feljegyezni.

A felsorolt érvek alapján megállapíthatjuk, hogy kétkedésre nincsen semmi ok s a szárnyparancsnokok új irodai ügyvitele egyszerűbb és célszerűbb, mint a régi volt.

A francia csendőrség létszámbiánya.

Pinczés Zoltán százados úr érdekes és a jövő útjára rámutató cikke a csendőrségi utánpótlásról, (Gondolatok a legénységi oktatás és kiképzés reformjához, Csendőrségi Lapok, 1927. szept. 1.) adja a kezembe a tollat. A francia lapokban ugyanis sűrűn találom cikkeket, melyek a francia csendőrség létszámbiányával foglalkoznak és a francia ifjuságnak a csendőrpálya előnyeit mondják el. A francia csendőrség meglehetősen nagy létszámbiánnyal küzd ezidőszert, miután Franciaországban egyáltalában nincsen munkanélküliség és a polgári pályák jól fizetett állásai felszívják az embereket. A fluktuáció nagy a francia csendőrtisztletben, aminek az a következménye, hogy a magasabb altiszti állásokra nem jut képzett és kellő intelligenciával rendelkező férfiak. Sok helyen tehát az a helyzet, hogy nemcsak a rendes járőrszolgálatot nem lehet ellátni, de használható örsparancsnok sincs.

Ezeket a bajokat úgy akarnak most segíteni, hogy főképp a vidéki ujságok útján felhívást intéznek a tartalékos tisztetekhez és altisztetekhez, hogy lépjenek be a csendőrtisztletbe, még pedig *egyenesen az örsparancsnoki iskolába*. (École des commandants de brigade de gendarmerie).

A felhívás elmondja, hogy a csendőrsparancsnok helyzete minden tekintetben kedvezőbb, mint a csapat-szolgálat legmagasabb rangú altisztjeié. A tartalékos tiszt számára az örsparancsnoki állás nem jelenti a tiszti rangtól való végleges elbúcsúzást, mert az altiszti állásban eltöltött két esztendői szolgálat után már *jelentkezhet a versaillesi országos csendőrtiszti iskolába* való felvételre.

A csendőrsparancsnoki iskola felvételi vizsgálata nagyon könnyű (est plus abordable) és a vizsgálaton felmutatott tudáson kívül semmiféle más iskolai bizonyítványt nem kérnek. Azt is megírja egy ilyen toborzó felhívás, hogy: „Megmondhatjuk még azt is az aggodalmaskodók megnyugtatóására, hogy még senki sem látott ebben az iskolában nem képesített hallgatót az iskola befejezésekor“ (. . . qu'on n'a jamais vu dans cette école un élève non classé à la sortie).

Az iskola felvett hallgatója mint csendőrnövendék (élève gendarme) 700 franktól 910 frankig terjedő fizetést kap havonta a családi állapota szerint. (1 frank = 22 magyar fillér, tehát ez a fizetés 154—200 pengő tesz ki a mi pénzünk szerint). *Az örsparancsnoki tanfolyam öt hónapig tart.* Elvégzése után örsparancsnokká nevezik ki az élve gendarme-ot, aki maréchal des logis rangot kap 800—1000 frank havi fizetéssel (176—220 pengő), itt is a családi állapot szerint. E zsoldhoz még természetbeni lakás járul, továbbá egy kis kert élvezete.

A munka megfelel a közbiztonsági körlet vezetői állásának. A csendőrsparancsnok mindenkinek használ, mindenkinek szolgálatokat tesz, de viszont mindenkivel szemben független, mert csak a maga katonai előjáróinak van alávetve. Rendszerint nagyobb körletben van a székhelye. *Az örsparancsnok „valaki“ a körletében, aki tekintély és fehérség dolgában je-*

lentékeny szerepet tölt be. Amikor ötvenöt esztendőskorában teljes fizetéssel nyugdíjba megy, még erőteljes, munkabíró ember és válogathat azon bizalmi állások között, melyeket a kereskedelemben és iparban számára felajánlanak.

A létszámhiány okozza egy másik nagy európai esendőrtestületben, az olasz királyi esendőrsegnél azt a jelenséget, hogy a rendes sorkatonai szolgálati idejüket szolgáló ifjak hathónapi csapat szolgálata után már a esendőrseghhez léphetnek át és hátralevő idejüket ott szolgálhatják le. Minthogy az olasz ifjak húszesztendőskorukban kerülnek sor alá, ma a carabinieri testület tagjai csaknem kivétel nélkül igen fiatal emberek. Csak a *maresciallo*-k, az őrsparancsnokok mutatják azt a korbelti érettséget, mely a esendőr külső megjelenésének oly szükséges feltétele.

Kilián Zoltán.

Az örskörlet területének kiszámítása.

Irta: CSEPI BÉLA főhadnagy.

A Szut. 9-ik mellékletében az örskörletleírásnál van egy adat, amely sok őrsparancsnokot ejt gondolkodóba: az örskörlet területe. Vannak, akik egyszerűen úgy oldják meg a kérdést, hogy a régi leírásban szereplő területi adatot írják be, de még többen azok, akiknek fogalmuk sincsen arról, hogy miképpen számíthatják is ki azokat a bizonyos négyzetkilométereket.

Budapesten a közlekedést ilyen közlekedési lámpákkal szabályozzák.

Éppen azért, mert nem boszorkányság annak kiszámítása és mert nagyon egyszerű módszereket is ismerek, itt közlök egy-két módot. Nem újdonságok ezek, a térképpel foglalkozók bizonyára ismerik is, de több mint öt évi esendőriskolai tapasztalatom, hogy nem árt közölni. Általános tudásunkat is gyarapítja, de meg önérzetünket is növeli, ha nem kell minden csekélységért a szomszédba mennünk. És akkor járunk legrosszabbul, ha a község-házán lévő vagy a járásbírósi kataszteri térképekre számítunk, mert azok nem négyzetkilométerekben, hanem négyszögölekben számítanak.

Az egyik módszer a következő:

Az örskörlet határvonalát pontos másolással vigyük át egy papírlapra. Leghelyesebb először egy átlátszó papírlapot teríteni a térképre s azon puha írónnal az örskörlet határát végighúzni. Ügyeljünk, hogy a rajzolás közben az átlátszó papíros el ne mozduljon.

Ha ezzel készen vagyunk, fordítsuk meg az átlátszó papírosra és helyezzük rá a tiszta, fehér papírosra, ügyelve arra, hogy aljazatnak valamely kemény, síma lapot használjunk. Húzzuk ki ismét az örskörlet határvonalát az átlátszó papíron levő vonal nyomán. Ennek másolata ilyenképpen rárajzolódik a fehér papírlapra, amelyet határozott vonallá legcélszerűbben tussal (de jó tintával is) vékonyan kirajzolunk. Ilyenképpen az örskörlet területét pontosan lemásoltuk.

Már most, ha 1:75.000 arányú, részletes térképpel van dolgunk, akkor vegyük körül a rajzot egy négyszöggel, amely négyszögben az örskörlet minden legkisebb része is bennfoglaltassék.

A négyszög valamelyik sarkából kiindulva, osszuk be a négyszög minden oldalát 1-3 centiméternyi beosztással s hálózunk be az egész területet. Ha ezzel készen vagyunk, akkor találni fogunk az örskörlet területén belül egész négyzeteket. Ez mindmennyi egy-egy egész négyzetkilométert tesz ki. Ezeknek a számát írjuk ki egy külön kis papírosra.

Ehhez az egész számhoz adjuk azután hozzá a gondos becsléssel megállapított csonka négyzetkilométereket. Balról jobbfelé egyenként vesszük azokat a négyzeteket, amelyeknek csak egyrészt foglalja magába az örskörlet. Ez nagyon gondos becsléssel történjék. S aszerint, hogy az örskörlet a négyzetnek felét, negyedrészt, egyharmadát, stb. foglalja magába, azonképpen a fenti egész négyzetkilométerekhez a km^2 felét = 500.000 m^2 , negyedrészt = 250.000 m^2 , egyharmadát = 333.000 m^2 , és így tovább, egyenként hozzáadjuk. Ha a még egyszer hangsúlyozott pontossággal becsültük meg a csonka négyzetkilométerek nagyságát, akkor az örskörletnek megközelítően pontos területét kaptuk meg km^2 -ben. Ha a becslésben nagyon pontosak akarunk lenni, akkor megtehetjük azt is, hogy azokat a négyzeteket, amelyek csak részben esnek az örskörletbe, két-két, írónnal húzott keresztvonással négy-négy egyenlő nagyságú kis négyzetre osztjuk.

Ha az általános térképen (1:200.000) akarjuk ugyanezt megcsinálni, a módszer nem változik, esupán nem 1-3 centiméteres beosztással hálózunk be az örskörlet köré rajzolt négyszöget, hanem 0-5 centiméteres beosztással. Egyebekben teljesen a fent leírtak szerint járjunk el.

Az ilyen módszerrel való lemérése az örskörlet területének egyszerűsítve van abban az esetben, ha rendelkezésünkre áll mm^2 beosztású, átlátszó papíros, mert ebben az esetben elmarad az örskörlet átmásolása és a hálózat megrajzolása.

Az eljárás a következő:

A mm^2 átlátszó papírost ráhelyezzük a térképre, melyen az örskörlet pontosan be van rajzolva. Rajzszöggel, vagy gombostűvel a térkép szélén rögzítjük meg a két lapot. Most az egész mm^2 leolvasása és a csonka mm^2 becslése ugyanolyan módon történik, mint az előbb ismertetett eljárásnál. Ebben az esetben az örskörlet területét mm^2 -ben kaptuk meg. Minthogy a részletes térképen egy km^2 169 mm^2 -rel egyenlő, a kapott mm^2 -ek számát osztjuk 169-cel és megkapjuk a területet km^2 -ben.

A második módja a területmérésnek már jóval egyszerűbb, de mert az egyszerűség rovására van a pontosságnak, csak abban az esetben kapunk pontos eredményt, ha a legnagyobb gondossággal védekezünk a hibalehetőségek ellen. Ezt a módszert azért is ismertetem, mert olyan, hogy minden segédeszköz, rajzadási tehetség, vagy fejlettebb térképismeret nélkül is jó eredményt kaphatunk. Nem is kell hozzá egyéb, mint egy patika-mérleg, amelyen a gramnak századrészét is leolvashatjuk. Ehhez pedig minden örs hozzájuthat, megkérve a gyógyszerészt, aki a csendőr felkérésére a lemérést egy perc alatt pontosan eszközli.

A módszer a következő:

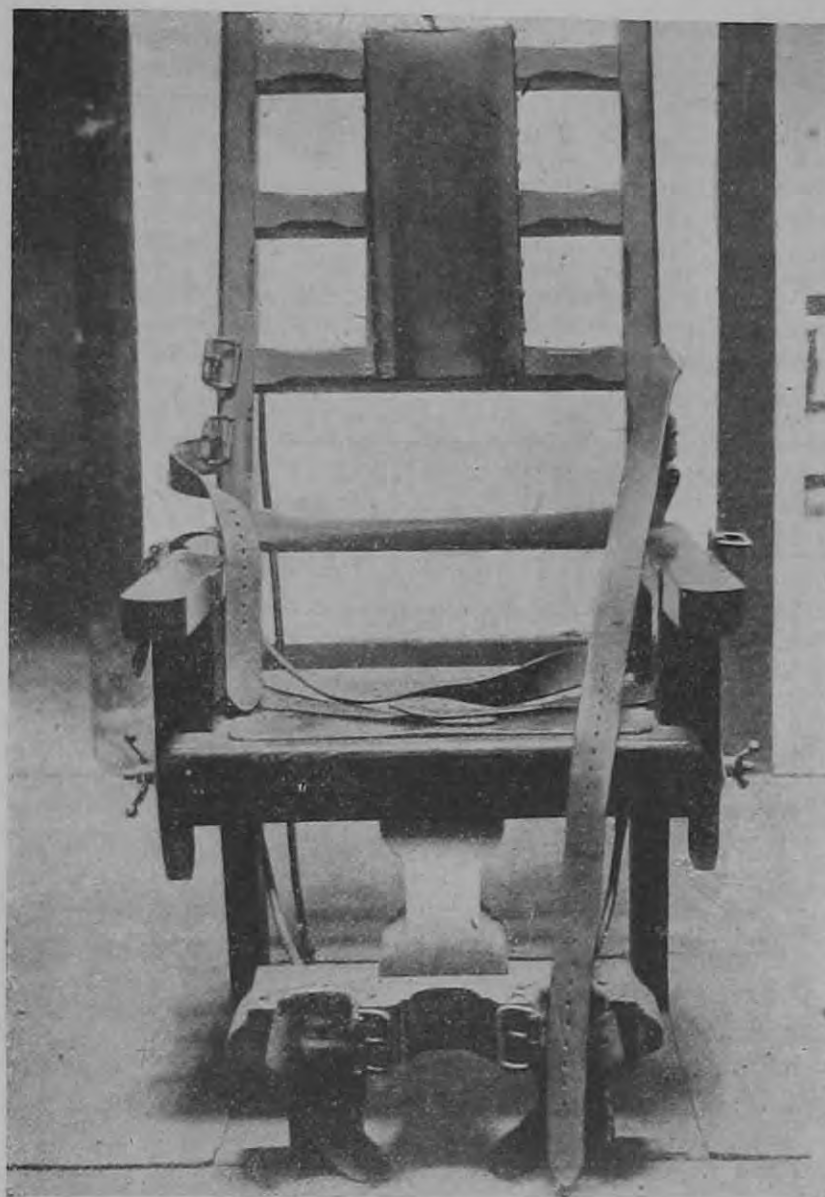
Vásároljunk egy fehér, fényezett kartonlapot. (Egy ív 10—12 fillérbe kerül.) Erre a kartonlapra az első módszerben ismertetett eljárással a legnagyobb pontossággal lemásoljuk az örskörlet határvonalát. Nem hangsúlyozhatom eléggé a pontosságot, mert csak ez ad jó eredményt, különösen ezen eljárásnál, ahol a hibalehetőségek nagyobbak, mint az előbbinél. A gyors, futólagos munka nem egyéb haszontalan időpazarlásnál.

Amikor a másolás megtörtént, akkor az örskörletet ollóval vágjuk ki, gondosan ügyelve arra, hogy az ollót mindenütt pontosan a vonalon vezessük.

Ha ezzel készen vagyunk, akkor ugyanazon kartonlapból — lehetőleg a kivágott örskörlet helye mellett — szerkesszünk egy pontos négyzetet, amelynek minden oldala 13 mm. Ezt is vágjuk ki és most ezt a két kivágott kartondarabot vigyük el a gyógyszerészhez. A gyógyszerészt megkérjük, hogy mérje le a gram századrészének pontosságával az egyik, azután külön a másik kartont. A további már nagyon egyszerű. Az örskörlet kartonjának súlyát, például 3.85 gramot elosztjuk a 13 mm^2 nagyságú papírlap súlyával, például 0.047 grammal, akkor megkapjuk az örskörlet területét km^2 -ben, jelen esetben $3.85:0.047 = 81.91 \text{ km}^2$.

De, hogy ne kelljen olyan kicsi számmal, mint például 0.047-tel osztanunk, de meg, hogy a gyógyszerész is nagyobb papírdarab súlyát mérhesse, mert ez biztosabb, nem 13 mm^2 -nyi papírnégyzetet vágunk ki, hanem nagyobbat, például melynek minden oldala 40 mm. Mindkét papírlap súlyát megmérjük. Azután számítás és aránybaállítás útján a következőképp kapjuk meg a területet km^2 -ben:

Kiszámítjuk, hogy a minden oldalán 40 mm-es papírnégyzet hány mm^2 . Ezt megkapjuk, ha az

Az amerikai halálos ítéleteket ilyen villamosszéken hajtják végre. Állítólag nem a leghumánusabb kivégzési mód.

egyik oldalt önmagával szorozzuk: $40 \times 40 = 1600$. Ez négyzetmilliméter, melyből a részletes térkép számára a km^2 -t úgy kapjuk meg, ha elosztjuk 169-el. $1600 : 169 = 9.47 \text{ km}^2$. Most egyszerű aránybeállításal kapunk végleges eredményt:

$$\begin{array}{r} \text{ha } 9.47 \text{ km}^2\text{-nek a súlya pl. } 0.45 \text{ gr.,} \\ \text{akkor } x \text{ km}^2\text{-nek a súlya } 3.85 \text{ gr.,} \\ \hline x : 3.85 = 9.47 : 0.45. \end{array}$$

A két belső számjegy szorzatát elosztva az ismert külső számmal, megkapjuk az eredményt, amely ebben az esetben 81.02 km^2 .

Tehát örskörletünknek területe 81.02 km^2 . Ennél a módszernél vigyáznunk kell arra, hogy a kartonlap egyformán vastag legyen, mert az ebbeli egyenlőtlenségek már lényeges hibának lehetnek okozói.

Természetes, hogy vannak módok, amelyeknek alkalmazásával a legpontosabban kimutatható valamely terület km^2 -ben, ezek azonban már csak nagyfinomságú műszerekkel, az úgynevezett planiméterekkel mérhetők meg. Ezek a területmérő műszerek nagyon ritkák, úgy, hogy ha valaki pontos eredményt akar, akkor kénytelen lesz valamely tudományos intézethez fordulni, amely ilyen fel van szerelve. Itt a pontosság alatt a km^2 -nek ezredrésnyi pontosságát értjük. Az örskörletek területének megállapításánál ilyen pontosságra nincs szükség. Elégséges a km^2 tizedrészének megállapí-

tása, amely az előbb ismertetett két módszerrel is könnyen elérhető és a célnak is teljesen megfelel.

Érdekes munkát jelentene, ha az őrsök a már meglevő területszámokat az itt ismertetett eljárások valamelyikével, vagy mindkettőjével ellenőriznék. Magam részéről pedig arra kérem bajtársaimat, hogy tájékoztatnának afelől, hogy az eddigi területszámok hogyan állapították meg és ha az itt felsoroltakon kívül még valamilyen más eljárási módot is ismernek, ezt velem levélben közölni szíveskedjenek.

Támpontok a csatárkiképzéshez.

Irta: ÜREGDY-NAGY LÁSZLÓ százados.

(Harmadik közlemény.)

Puska, golyószóró, géppuskatűz ellen véd.

Vaslemez 4 cm.

$\frac{1}{2}$ puska vastagságú réteg: homokzsák (50 cm.); téglafal (30 cm., de csak egyes lövéseknél); kavics, deszka között (30 cm.); fagyott föld (tömeztűznél szétporlik).

$\frac{3}{4}$ puska vastagságú réteg: homok szabadon (75 cm.); keményfa (75 cm.).

1 puska vastagságú réteg: föld (1 m.); puhafa (1 méter).

2 puska vastagságú réteg: gyeprétegenként rakva (2 m.); nedves, turfás föld (2 m.).

2 és $\frac{1}{2}$ puska vastagságú réteg: döngölt hó (2.5 m.)

Tüzérségi tűz ellen véd:

Tábori ágyú srápnelje: fa 8 cm; téglafal 25 cm; vasuti sínek.

$\frac{1}{2}$ puska vastagságú réteg: föld (40 cm.); kavics (30–50 cm.); homok (30–50 cm.).

Tábori ágyú-gránát telitalálat ellen:

1 puska vastagságú réteg: föld (1 m.); Téglafal (1 méter).

1 és $\frac{1}{2}$ puska vastagságú réteg: kavics, föld, vegyes homok 1.50 m.

Képek a fedezésre.

Első kép. Két-három jelző rejtőzésre alkalmas területen elhelyezkedik úgy, hogy az ujoncesoporra tüzelni tudjon. A rejtőzés nagyon tökéletes legyen. Ezekről oldalt ugyancsak jól rejtőzve foglal tüzelőállást néhány jelző, ezek azonban az előbbiekkal ellentétben ássák is be magukat.

A gyakorlatvezető jelére csak a rejtőző csoport emberei adjanak le egy-egy lövést.

Oktatás: A lövés hangja után tudjuk, hogy az ellenség körülbelül hol van, de a felfedezése után sem tudunk reá célozva tüzelni, mert tökéletesen van rejtőzve s így nekünk hiányzik a céltárgyunk és megfigyelési lehetőségünk. Ezt az ellenséget csak tömeztűzzel tudnók lefogni, erre azonban a puska nem alkalmas. (Tömeztűz alatt több gépből igen gyors egymásutánban leadott sok-sok lövést értünk. De nem vagyunk abban sem biztosak, hogy nincs-e ott még több ellenség, amely nem árulta el magát eddig tüzelésével? Lehet.

A gyakorlatvezető jelére a fedezékben levő jelzők is tüzelnek.

A jelzők állásainak megtekintése után.

Oktatás: Mondottuk az előbb, hogy már maga a pusztas rejtőzés is csökkenti az ellenség tüzeinek hatását, mert jól rejtőzött ellenséges osztagokat csak tömeztűzzel lehetne leküzdeni. De mennyivel inkább csökkenti a tűzhatást az olyan jól rejtett fedezék, amely a tűzhatás ellen effektíve is véd? Világos, hogy a rejtett fedezékben levő emberek sokkal kisebb tűzhatásnak vannak kitéve, mint azok, akik csak rejtőznek. Erre kell törekednünk még támadásban is, mert küzdőképességünk megtartásában a jól rejtett fedezék lesz

leghathatóbb segítségünk és egyben ez óv meg legjobban az ellenséges tűzhatástól is.

Hogy vajjon az ujoncok a terepfelhasználás lényegével tisztában vannak-e, erről egyszerű gyakorlati vizsgálattal győződhetünk meg. Gyakorlati tapasztalat, hogy eleinte az ujoncok azokat a kis 25–30 cm. mély terepmélyedéseket, melyek a legsikabb terepen is felfedezhetők, nem látják meg és nem értékelik még kis cél mutatása szempontjából sem. Ha arra az egyszerű parancsra, hogy mindenki foglaljon egy irányban tüzelőállást, ezeket a kis gödröket észreveszik és kihasználják, ez bizonyítéka a helyes oktatási módnak és annak, hogy az emberek a terepmegítéssel és annak a felhasználásával a harc szempontjából teljesen tisztában vannak.

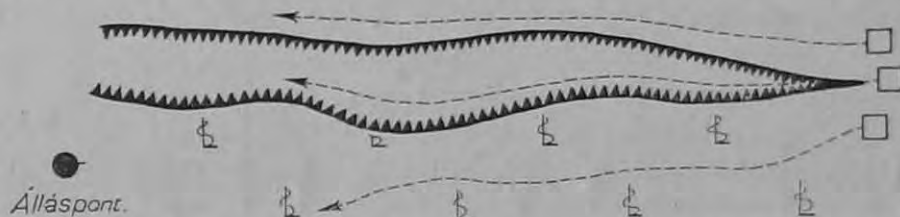
B) *Mozgás.* Terepmegítélés és felhasználás szempontjából.

A terepnek a mozgás szempontjából való megbírálása áll:

1. a rejtett mozgás és

2. a fedett mozgás lehetőségének a megítéléséből, a terepfelhasználás pedig ezen lehetőségek alapos kihasználásából.

Első kép. Oly terepen, ahol egy vízmosás, árok, töltés stb. van s az nem húzódik nyilegyenesen az ujoncok álláspontja felé, valamelyik oldala azonban megengedi a teljesen rejtett mozgást is, három embert felállítunk 1–400 méter távolságra. Elindulás előtt az emberek mutassák meg magukat az ujoncoknak, a gyakorlatvezető hívja fel rájuk a figyelmet. Az ujoncoknak mindhárom ember előnyomulását figyelemmel kell kísérniük és ha valamit észrevesznek, jelentsék a gyakorlatvezetőnek. Ezután a gyakorlatvezető jelére külön-

10. ábra.

böző időpontban elindul mind a három ember. Egyik a szőlőben tökéletesen rejtőzve, a második a vízmosásban úgy, hogy teljesen fedve legyen, a harmadik pedig a vízmosás tulsó szélén úgy, hogy egész előnyomulása alatt látható legyen. Az előbb említett két ember csak az ujoncokhoz való érkezés pillanatában legyen felfedezhető. (10. ábra.)

Oktatás: A terep különbözősége szerint háromféleképpen nyomulhatunk elő, illetve közelíthetjük meg az ellenséget. Láthatóan, rejtve és fedetten. A legrosszabb a nyílt, látható megközelítés, amelytől tehát mindig óvakodni kell. Az az ember, aki a vízmosás szélén nyomul elő, helytelenül hajtja végre a megközelítést, mert nem használja ki a terep előnyeit, mint azt a bajtársai teszik s így ok nélkül kiteszi magát az ellenség tüzeinek. Olyan könnyű volna lelőni, hogy ha innen éles tölténnyel lőnének reá, nem juthatna el hozzánk.

A második ember, aki a szőlőben közeledik, nem látható. Nem tudjuk a helyét sem pontosan, de tudjuk azt, hogy a szőlőben van s így ha a szőlőt tűzzel elárasztanók, őt is eltalálhatnók. Annyi tölténnyel azonban amennyi ehhez szükséges, még háborúban sincs. Az előnyomulása tehát helyes, mert célzott tüzet nem tudunk adni reá.

A harmadik ember nyomul elő leghelyesebben. Az, aki a vízmosásban közelít meg. Ezt nem látjuk, a helyét sem tudjuk pontosan megállapítani és nem is tudunk rá lőni, mert a vízmosás egészen elfedi. Puszkával nem tudunk olyan meredek röppályával lőni, hogy eltalálhassuk. Fedetten közelít meg.

Ezek szerint a terepmegítélés mozgás szempontjából abból áll, hogy a terepen kikeressük elsősorban azokat a helyeket, ahol fedve juthatunk az ellenséghez, másodsorban, ha ilyenek nem volnának, rejtőzésre alkalmas nyújtó terepsávokat keressük ki.

Ugyanígy a terepfelhasználásnál mozgás közben szabály, hogy a terepmegítélés folyamán kikeressük fedett megközelítésre alkalmas nyújtó terepsávokat stb. használjuk fel megközelítésre. Erre azonban nem min-

dig adódik alkalom s legtöbbször meg kell elégednünk azzal, hogy rejtőzve nyomulunk elő.

Minden esetben rossz a terep kihasználása nélkül a láthatóan való előnyomulás. Ha ilyenre rövid ideig mégis kényszerítve volnánk, sűrű lefekvéssel, kis cél mutatásával és esetleg kúszással igyekszünk a terepnek kis mértékben mindig adódó előnyeit felhasználni.

V.

A mozgás.

Amint már említettük, a mozgás célja az, hogy minél hamarabb a közelharchoz jussunk. Leggyorsabban természetesen úgy juthatnánk az ellenségig, ha a megindulás pillanatától kezdve egyfolytában, megszakítás nélkül mehetnénk feléje. Sőt ideális megközelítésnek azt nevezhetnők, ha csapatainkat valamilyen gyors járművel vihetnők az ellenséghez a közelharc megvívására. Egyrészt azonban az ellenséges tüzhatás a láthatatlan megközelítésre kényszerít, másrészt az ellenség tüzét kénytelenek vagyunk mi is viszonzni, hogy ezáltal saját embereinket az ellenség tüzével szemben a veszteségektől megóvjuk s az előnyomulást lehetővé tegyük.

Ezek szerint a mozgás két jellegzetes főrésze tagozódik és pedig:

A) Arra a részre, mikor mi még nem tüzelünk, hanem csak igyekszünk minél hamarabb az ellenség közelébe jutni. A mozgásnak ezt a részét ezután röviden csak *megközelítésnek* fogjuk hívni. És

B) arra a részre, amikor mi is tüzelünk az ellenségre. Ez a *támadás alatti mozgás*.

A) *A megközelítés alatti mozgás elemei:*

1. az iránybetartás és
2. a megközelítés végrehajtása.

I. Iránybetartás.

A mozgásnak igen fontos eleme az irány betartása, mert enélkül több embernek egy irányban való mozgását úgy, hogy közöttük rendetlenség ne keletkezzék, el sem lehet képzelni.

Az ellenség ágyúkkal, géppuskákkal és a többi, nagy távolságra hordó gépeivel megközelítésünket megakadályozni, de legalább is megnehezíteni igyekeznek. Ezt a tüzet mi a puskáinkkal nem tudjuk viszonzni, tehát valamilyen módon legalább védekeznünk kell ellene. Védekezni pedig úgy tudunk, hogy az ellenséghez minél kisebb csoportokban közeledünk, mert akkor az ellenség is kénytelen tüzét e sok apró csoportra szétforgácsolni, másrészt e kis csoportok a terepet is jobban ki tudják használni, mint nagyobb tömeg tudná. Éppen ezek miatt a megközelítést a már ismert harcalkzatokban 5—7 kilométer távolságról kell, hogy megkezdjük. Hogy ilyen nagy távolságról a megközelítés valóban rendben menjen és egyik raj a másikat útiában ne akadályozza, kell, hogy minden raj meghatározott irányban mozogjon. Ezt elériük azzal, ha minden rajnak megszabunk egy iránypontot, amelyre mennie kell. Pl. A falu tornyát. Ne felejtsük azonban el, hogy a megközelítésnél célunk az ellenség láthatatlan, gyors elérése, tehát a terep tökéletes felhasználása. Azon a terepsávon, amely tőlünk egyenesben az ellenségig vezet, lesznek olyan részek is, amelyek nem nyútanak rejtőzési lehetőségeket. Itt tehát segítenünk kell magunkon, hogy továbbra is láthatatlanok maradjunk s ezt meg is tesszük olyformán, hogy a legrövidebb egyenesből kitérünk a rejtőzést nyújtó tereprészekre. Minden alkalmat felhasználunk azonban arra, hogy ezekből a szükségyszerű kitérésekből a nekünk kiuntalt vonalra mihelyt lehetséges, visszatérünk s ezáltal a rendet ismét helyreállítsuk. A megközelítésnél ezek a kitérések megismétlődhetnek annyiszor, ahányszor szükség van rájuk.

Első kép. Körülbelül 50 méter széles, olyan terepsávot kell kiválasztani, amelyben helyenként nem lehet rejtőzve előnyomulni. (Lásd pl. a II. ábrát.)

A gyakorlatvezető tájékoztassa az újoncokat, hogy az ellenség a falu előtti dombokon van. Egy rajnak innen kell megközelítenie az ellenséget. A betartandó irány a falu tornya.

Oktatás: Ha a raj egyenesen menne az ellenségre, amint az erdőt elhagyva láthatóvá válnék. Nehogy elárulja magát az ellenségnek, még mielőtt az erdőből

kilépne, elhúzódik a balszomszéd raj sávjába, mert ott a kukoricásban jól el tud rejtőzni az ellenség szeme elől. A kukoricás végén levő facsoportban már ismét pompásan el lehet bujni, itt már nem marad tehát továbbra is a másik raj sávjában, hanem, mert a facsoport abba a vonalba esik, amelyikből eredetileg kitért, igyekeznek oda visszamenni. A facsoport után azonban egy tarló következik, ahol ismét láthatóan kellene előre mennie. Ezért a rajnak újra ki kell térnie az előnyomulási vonalától jobbra eső búzakeresztekhez, ahol észrevétlenül juthat tovább. A bokrokban azonban már megint nagyon jól el lehet rejtőzni s amellet ezek szintén a raj előnyomulási vonalába esnek; így a megközelítésben fel kell, hogy használja, stb.

Megközelítésnél, amint látjuk, az irány betartása nem az egyenes vonalhoz való görcsös ragaszkodásból áll, hanem abból, hogy azokból a kényszerű kitérésekből, melyekbe a láthatatlanságra való törekvés, vagyis a terepfelhasználás kényszerített, minél hamarabb visszatérünk arra az egyenesre, amelyet képzetben köztünk és az iránypont között húztunk.

Most még csak az a kérdés, hogy előnyomulás közben hogyan fogjuk tudni megállapítani, hogy vajjon a helyes irányban vagyunk? Hogyan keressük meg a terepen azt a képzelte egyenest, amelyen mozognunk kell?

A kiindulásnál megjegyezzük magunknak egy hozánk közeleső jól kiemelkedő tereptárgyat, stb., pl. egy gyárkéményt. Az iránypontot — a falu tornya — ismerjük. Ha előnyomulás közben a megjegyzett terep-

11. ábra.

tárgyon — jelen esetben a gyárkémény — magunkon és a falu tornyán, mint iránypontot át egy képzelte egyenest tudunk húzni, akkor helyes irányban vagyunk.

2. A megközelítés végrehajtása.

Beszéltünk már arról, hogy az ellenség megközelítését 5—7 kilométer távolságról kell, hogy megkezdjük. Igyekezünk ezt a távolságot lehetőleg rövid idő alatt megtenni, hogy minél hamarabb szemtől szembe álljunk az ellenséggel. Ezt az utat a legrövidebb idő alatt úgy tennők meg, ha 7 km.-t szaladni tudnánk. Miután azonban erre nem vagyunk képesek, meg kell tanulnunk a megközelítés gyorsaságának a szabályait.

Megközelítésnél a rejtőzés, tehát a láthatatlanságra való törekvés a legfőbb gondunk. Ha az ellenség minket nem lát, nem tud célzottan tüzelni sem ránk. Így az ellenséges tűz a megközelítés alatt csak területtűz lehet. Ez annyit jelent, hogy az ellenség tudja ugyan, pl. hogy a cserjésben vagyunk, de azt nem tudja, hogy a cserjés melyik részében; így aztán, ha megközelítését veszteségek okozásával meg akarja akadályozni, a cserjést egész terjedelmében tűz alá kell vennie. Ámde annyi tölténye az ellenségnek sincs, hogy a kérdéses egész területet valóban hatásos tűz alatt tartsa és így ez ellen a területtűz ellen megfelelően védelmez a jó terepkihasználás. A megközelítésben segítségünkre jönnek még a saját tüzgepeink is azzal, hogy az ellenség ránk tüzelő gépeire lőnek s ily módon azokat a tüzelésben zavarják. Ez a saját tűz és a terepkihasználás megadja a lehetőséget nekünk arra, hogy az ellenséget feltartóztatlanul egyhuzamban közelítsük meg. Ebben a megszakítatlan mozgásban áll a megközelítés gyorsasága. A gyors megközelítést tehát nem a menetütem fokozásával, hanem a mozgás folytonosságával érjük el. Még ha az ellenségtől csak 5—600 m. távolságra volnánk, akkor sem tudnók ezt a távolságot egy iramban átszaladni, mert ha egyesek

el is örnének az ellenséghez, ott annyira ki lennének fulladva, hogy a közelharc megvívásához már nem volna erejük. A megközelítés tehát lépésben kell, hogy történjék.

Első kép. Olyan terepen, amely helyes terepfelhasználás mellett, jó rejtőzési lehetőségeket is nyújt, 6–800 m. távolságról egy csatárlánc nyomul előre teljesen láthatóan.

Második kép. Ugyanezen a terepen egy másik csatárlánc közeledik az újoncok felé helyes terepfelhasználás mellett. Csak a megindulásnál legyen látható.

Oktatás: A mozdulatlanság már maga is véd bizonyos fokig az ellenséges tűzhatás ellen és megnehezíti a figyelést, azaz a fölfedezésünket. Mozgás közben a nyugvó helyzet ezen előnyeitől elesünk s így ezeket a terep még jobb, helyesebb, észszerűbb és alaposabb felhasználásával kell pótolnunk.

Harmadik kép. 5–600 méter távolságra az újoncsoporttól, olyan terepsávon, ahol a terepsávnak csak egy részén, pl. az oldalain, lehet rejtőzve előnyomulni, a gyakorlatvezető jelére egy csatárlánc előnyomul. Egyes csatárok a terep nyílt részén, rejtőzés nélkül is mozogjanak.

Negyedik kép. Ugyanaz, mint a harmadik, csak hogy a nyílt terepen senki sem mozog. A fedett terepszakaszban az újoncok felé eső határán a csatárok rajtaütésszerű tüzet nyitnak meg.

Oktatás: Megközelítésnél sohase tévesszük szem elől, hogy ha a terep csak részben nyújt rejtőzési lehetőségeket, a terepet akkor használjuk ki legjobban, ha a nyílt részeket kerüljük és valamennyien a rejtőzést nyújtó terepszakaszban közelítjük meg az ellenséget.

De még az ilyen kedvező megközelítést biztosító terepszakaszban is kerüljük a tömörülést.

a) ha a kérdéses terepszakasz igen csekély kiterjedésű,

b) ha az ellenség észrevette, hogy abba belemenünk, mert gépekkel mindkét esetben könnyen leközdhet,

c) ha ezzel a rövid ideig tartó kitéréssel szomszédainkat zavarnók, mert a megközelítés késleltetésével jár és végül,

d) ha annyira kikerülnénk a megközelítési irányunkból, hogy a következő terepszakaszban a nekünk kiutalt irányba visszatérni már nem tudnánk, mert ezáltal az összefüggés megszakadhat, az arcvonalban nagyobb rés keletkezhetik s azt az ellenség a saját előnyére kihasználhatja.

Ötödik kép. Különböző színű zászlókkal egymástól 120–150 méter távolságra, oly négyszögeket tűzünk ki, melyeknek minden oldala 80 méter.

Ezek a négyszögek egy négy lövegből álló üteg 100%-os szórásának vízszintes vetületét, tehát a tűzérési tűz fekvését jelzik.

A négyzetek ne legyenek pontosan egymás mögött. Azon a terepsávon, ahova a kitűzött négyszögek esnek, egy raj megközelítési alakzatban előnyomul.

Midőn a raj az első négyszögbe ér, a gyakorlatvezető hangosan, hogy az újoncok is hallják, a rajparancsnokkal közli, hogy rövid időközökben négy-négy srappel robban a fejük fölött. A srappel töltelék-golyók sűrűn esnek a zászlókkal kitűzött négyszög területére.

A raj erre a jelzett négyzetből az ellenség felé kifut.

Még mielőtt a következő négyszögbe beérne a raj, a gyakorlatvezető tudtul adja, hogy a raj maga előtt srappel robbanását látja. A srappel a kitűzött négyszögbe szóródik.

A raj a kitűzött négyszöget megkerüli. A rejtőzött megkerülés lehetséges legyen.

Oktatás: Ha a tűzérési tűz a megközelítés alatt meglepetésszerűen ér, illetve ha tűzérési tűzbe kerülünk, legnagyobb igyekezetünk az lesz, hogy minél hamarabb kivonjuk magunkat a hatása alól. Ezt akkor érjük el, ha minél gyorsabban eltávolodunk attól a helytől, ahol a tűz fekszik, vagyis ha kifutunk a tűzből. Miután pedig feladatunk az ellenség gyors megközelítése, de amellet a legrövidebb út is, az ellenség felé kell, hogy szaladjunk.

Ha azonban előre látjuk, hogy arra a területre, amelyiken nekünk át kell haladnunk, tűzérési tűz, ak-

kor azt a tereprészt úgy tekintjük, mintha rejtőzésre alkalmatlan terület volna és megkerüljük.

B) A támadás alatti mozgás elemei:

1. iránybetartás és
2. mozgás az ellenséges tűzhatás területében.

1. Iránybetartás.

Az iránybetartás fontosságáról már a megközelítésnél beszéltünk. Láttuk, hogy helyes iránybetartás nélkül még megközelíteni sem tudjuk az ellenséget. Ebből következtethetjük, hogy mennyivel fontosabb az irány betartása magánál a támadásnál, ahol nem csupán mozgásról, hanem tüzelésről is szó van.

Míg a megközelítésnél, ha az iránytól esetleg eltértünk volna, a hibát helyrehozhatjuk amennyiben idejekorán vesszük észre, addig a támadásnál a hiba kiköszörülése már szinte lehetetlen.

Első kép. Néhány jelzőből álló csatárlánc 4–500 m. távolságról közeledik a figyelő újoncokhoz. A segéd-iránypontokat szándékosan úgy választja meg, hogy az egyenestől szembetűnően oldalt eltérjen. A kitérés azonban ne legyen nagyobb, mint a csatárlánc szélessége.

50–100 m. távolságra az első csatárlánc mögött szintén néhány emberből álló csatárlánc nyomul előre, az irány helyes betartása mellett. Ha a kiindulási helyzetben a két bemutató csatárlánc egymás mellett állott, magától bekövetkezik útjaik kereszteződése. A kereszteződésnél a gyakorlatvezető előre megbeszélte jellel adjon parancsot a tüzelésre. (A parancsot csak az elől lévő csatárlánc tudja végrehajtani). Újabb jelre a tüzet a csatárlánc szüntesse be és mindkét csatárlánc folytassa a menetét addig a pontig, míg újból egymás mellé kerülnek.

12. ábra.

Második kép: Ugyanaz mint az első, de helyes iránybetartással.

Oktatás: Az irány betartásának fontossága az első képnél különösen kiemelkedett. Az a csatárlánc, amelyik korábban indult el, szintén a helyes irányba jött végül, de nem a helyes, egyenes úton. Azzal, hogy a megszabott irányból kitért, a későbbben indult csatárlánc elébe került és a tüzelési parancs végrehajtásában éppen azt a csatárláncot akadályozta meg, amelyik az irányt betartotta. Ha a megszabott iránytól eltérünk, még aránylag ilyen kis távolságon is, bémítjük a támadást és zavarjuk egymást a harci tevékenységben.

Most már kérdés, hogy milyen módon tudjuk az irányt pontosan betartani? A dolog igen egyszerű. Ha a között a két pont között, ahol állunk és ahova mennünk kell, közbeeső pontokat választunk és mozgás közben azokon haladunk keresztül, akkor kétségtelenül a helyes irányban haladunk, mert a segéd-iránypontok a helyes iránybetartás alapfeltételeit megteremtették. Ily segédiránypont bármi lehet, ami a terepen mozdulatlan. Pl. egy bokor, fehér kódarab, gémeskút, sőt terepidom törési szöge is stb. stb. A segéd-iránypontok megválasztására azonban különös gondot fordítsunk, mert kevés számú, vagy helytelenül megválasztott segédiránypont a helyes irány betartását kérdésessé teheti. Már pedig, ha támadásban a helyes iránytól eltértünk, a hibát helyrehozni, majdnem lehetetlen. Minél nagyobb a távolság, amelyet meg kell tennünk, annál több közbeeső pontot kell magunknak megjegyeznünk, amelyek az irány betartásában segítségünkre vannak. Természetes, hogy egy rövid távolságot könnyebben teszünk meg az irány pontos betartása mellett, mint egy hosszabbat. A sűrű segédiránypontok azonban nagyobb távolságon is biztosítják az ingadozás nélküli előremozgást.

Ha az iránybetartásban a terep segítségünkre jön olyformán, hogy előnyomulásunkkal párhuzamosan a terepen jól látható vonalat kapunk pl. út, egyenes